

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**BİLİM ÇOCUK DERGİSİNDEKİ KONULARIN
SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE
KULLANILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

ZEYNEP DEMİR

İstanbul,2019

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**BİLİM ÇOCUK DERGİSİNDEKİ KONULARIN
SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE
KULLANILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

ZEYNEP DEMİR

Danışman: PROF. DR. ALİ YILMAZ

İstanbul, 2019

ONAY

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Zeynep DEMİR'in "Bilim Çocuk Dergisindeki Konuların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması" başlıklı tez çalışması 10.01.2019 tarihinde savunulmuş ve jüri üyeleri tarafından başarılı bulunmuştur.

Jüri Üyeleri

Prof.Dr. Ali YILMAZ
Marmara Üniversitesi

(Danışman)

Doç. Dr. Ahmet KATILMIŞ
Marmara Üniversitesi

(Üye)

Doç. Dr. Mustafa ŞEKER
Yıldız Teknik Üniversitesi

(Üye)

GENEL BİLGİLER

İsim ve Soyadı	: Zeynep DEMİR
Ana Bilim Dalı	: İlköğretim
Programı	: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Ali YILMAZ
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans - Ocak 2019
Anahtar Kelimeler	: Çocuk Dergisi, Sosyal Bilgiler, İçerik Analizi, Bilim Çocuk

ÖZET

BİLİM ÇOCUK DERGİSİ'NDEKİ KONULARIN SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE KULLANILMASI

Bu araştırmada Bilim Çocuk Dergisi'nin konularıyla 4,5,6 ve 7'nci sınıf Sosyal Bilgiler dersi konu – kazanım - öğrenme alanıyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada 1998-2016 yılları arasında yayımlanan dergiler içerik analizine tabii tutulmuştur. Analiz sonucunda çıkan bulgular; 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan konular ile karşılaştırılıp çıkan veriler; konular- kazanım- öğrenme alanı başlıkları ile verilmiştir.

Araştırmanın katılımcıları İstanbul ili, Beyoğlu ilçesinde 6 ilköğretim okulunda görev yapan farklı hizmet yıllarına sahip 17 öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcı öğretmenlerin 1'i müdür yardımcısı, 4'ü sınıf öğretmeni, 12'si sosyal bilgiler öğretmenidir. Araştırmada veri toplama araçları olarak içerik analizi ve mülakat kullanılmıştır. Bu araçlar kullanılırken daha önce yapılmış olan araştırmalar dikkate alınmış; mülakat soruları için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Mülakattaki amaç öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin derste kullanılabilirliğini görmek ve bu kullanılabilirlikte EBA ne kadar etkilidir? Sorusuna cevap vermektir.

Öğretmenlere sosyal bilgiler dersi, dersin işleyişi, Bilim Çocuk Dergisi'nin derste EBA üzerinde kullanılması başlıkları altında sorular yöneltilmiştir. Yapılan görüşmede öğretmenlerden alınan cevaplara bakıldığında öğretmenlerin gelişen teknoloji ve bilim çağında Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA üzerinden kullanılmasının dersin işleyişini daha verimli hale getirdiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler; EBA'nın dersi aktif olarak kullanılmasını sağladığını, dersi ilgi çekici hale getirdiğini söylemişlerdir. Derginin kullanılması ile ilgili de dersin verimliliğini artırdığını, öğrencide merak duygusu uyandırdığını belirten öğretmenler devamında; öğrenciyi sorgulayıcı, yaratıcı düşünmeye yönelttiğini, öğrencinin motivasyonunu artırdığını,

öğrenmesini kolaylaştırdığını, hayal gücünün gelişmesini sağladığını, öğrenciye bilimsel bakış açısı kazandırdığını belirtmişlerdir.

Araştırmada ulaştığımız bulgulara bakıldığında; Bilim Çocuk Dergisi'nin içeriğinin ve kapsamının Sosyal Bilgiler dersine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılır. Derginin Sosyal Bilgiler dersi programının amaçlarından olan bilim ve teknolojinin kullanımını yaygınlaştırmada önemli bir yere sahip olduğu, 4,5,6 ve 7'nci sınıfların hepsine hitap ettiği, dergide konu dağılımının 4,5 ve 6'ncı sınıf konularının çoğunlukta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Derginin öğretmenin öğrenciyi derse katmada önemli bir rol oynadığı, derginin EBA üzerinden verilmesinin EBA'nın daha aktif kullanılmasını sağladığı bir diğer sonuçtur. Öneri olarak, dergi öğrencilerin araştırmacı, meraklı, bilimsel düşünmesine katkı sunacağından maddi imkânı olmayan öğrenciler de düşünülerek internet üzerinden abonelik sistemi oluşturulabilir. Dergide çocuk yazarların olması gerektiği de diğer bir öneri olarak sunulabilir.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Zeynep DEMİR
Field : Primary Education
Programme : Social Studies Teacher
Supervisor : Professor Ali YILMAZ
Degree Awarded and Date : Masters Tesis - January 2019
Keywords : Kids Magazine, Science and Kids Magazine, Social Sciences Course, Content Analysis

ABSTRACT

THE USE OF THE MAGAZINE BILIM ÇOCUK TOPICS IN THE COURSES OF SOCIAL SCIENCE

In this research, “ Magazine Bilim Çocuk” 4th, 5th, 6th and 7th class Social Sciences course and the connection of these topics in the subject-acquisition-learning area have been studied. In the research, the magazine which has been published between 1998s-2016s were examined in terms of content analyses. Findings after the analysis were compared with the subjects which have been presented in the course book of Social Sciences for 4,5,6,7 classes after that those subjects were arranged with the titles of acquisition and learning area.

The participants of this research are totally 17 teachers who have different years of task and in six different primary schools in the province of Beyoğlu. There are also one assistant manager, four class teachers and twelve Social Sciences teachers among participants. In the research, survey and interview methods are used as data collection tools. Beside, using these research tools, previous researches were also reviewed for the inquiries of survey and interview methods and in order to have proper results some of the experts were consulted as well. The main purpose of the interview is to find out the scale of usability of Magazine Bilim Çocuk during courses and to observe the effects of EBA on the usability of the magazine.

Teachers were asked about Social Sciences course, the course work and usability of Magazine Bilim Çocuk on the EBA during the interview. When looking at the results after interviews with teachers, they said that “Using Magazine Bilim Çocuk on the EBA system makes courses more efficient, more intriguing and makes EBA more active for the courses”. They also added that; “The magazine raises curiosity and motivation of students about courses and supports enhancing of student’s creativity and vision”.

When we looked at the outcomes of our research, it is reached that the information of the content-frame of Magazine Bilim Çocuk could contribute to Social Science classes. Thus, the magazine makes EBA more active and key factor for the courses. It is clear that; Magazine Bilim Çocuk has a significant role on the purposes of Social Sciences courses which also aim to expend using of technology and science. Magazine Bilim Çocuk is fit for the students whose continue their education life in the 4th, 5th, 6th and 7th classes hence, it is understandable that; the contents of the magazine, also match with the content of courses and class levels. The magazine also plays a significant role for teachers in order to push students' course. As suggestion, opportunities to access EBA need to be provided for the students who do not have enough financial resources by creating an appropriate subscription system via Internet and there should be some child writers in the magazine, as well.

ÖNSÖZ

Sosyal Bilgiler dersi; içinde yaşadığımız toplumu, yaşamı, insanı ilgilendiren ve birçok farklı disiplinlerden faydalanan bir derstir. Bu dersin verilmesinde gelişen teknolojiden yararlanmak önemli olduğu gibi teknoloji dışında yer alan basılı kaynaklar ve basılı kaynakların da sahip olacağı özellikler büyük önem taşır. Eğitimin amaçlarından biri çocukları küçük yaştan itibaren beceri, bilgi ve değerler ile yetiştirilmesine çaba gösterilmesidir. Bu çabayı gösterecek olan, eğitim ve öğretimin bir ayağı olan öğretmenlerdir ve öğretmenlerin kullanacağı kaynaklardır. Bu kaynaklardan birisi farklı özellikleriyle bireyin gelişmesini sağlayan ve güncel olan çocuk dergileridir.

Bu araştırmada amaç; Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan konuların Sosyal Bilgiler dersinde nasıl kullanılabileceğini anlamaya çalışmaktır. Özellikle dergide yer alan konular seçilmiş ve bu konuların ders işlenişinde nasıl kullanılabileceğimizi sınıflara, öğrenim alanlarına ve kazanım sayısına göre belirlenip; elde edilen veriler tablo halinde gösterilmiştir. Araştırmanın diğer amacı, Bilim Çocuk Dergisi'nden EBA sistemi üzerinden faydalanabileceğimizi, MEB'in verdiği ders kitaplarına destek olarak derginin kullanılabilirliğini göstermektir. Bir diğer husus bu amaçları taşıyan bu yönlü hiçbir çalışma ve araştırmanın olmadığıdır ve bir nebze de olsa bu açığı kapatmaktır.

Çalışmada Bilim Çocuk Dergisi içerik analizine tabii tutulmuş, öğretmenlerle görüşme yapılmıştır. Çıkan veriler yoluyla ulaşılan bulgular tablo halinde gösterilmiştir.

Çalışmalarım boyunca maddi manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aileme; çalışmalarımın her aşamasında rahatlıkla yardım isteyebildiğim ve bana bu yolda daima doğru yolu gösterdiğine inandığım danışman hocam sayın; Prof. Dr. Ali YILMAZ'A saygı ve şükranlarımı sunarım.

İstanbul, 2019

Zeynep DEMİR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	v
TABLO LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi	7
1.1.2. Alt Problemler	7
1.2. Araştırmanın Önemi	7
1.3. Araştırmanın Sınırlılığı	9
1.4. Araştırmanın Amacı	10
1.5. Araştırmanın Dayandığı Varsayımlar	10
1.6. Tanımlar	10
2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ	12
2.1. Çocuk Yayınları	12
2.2. Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin Tarihi	15
2.3. Bilim Çocuk Dergisi’nin Amacı	16
2.4. Dergi Nasıl Hazırlanıyor	18
2.5. Derginin İçeriği	19
2.6. Bilim Çocuk Dergisi’nin EBA Üzerinden Akıllı Tahtada Kullanılması	21
2.7. Sosyal Bilgiler Programı	25
3. YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Yöntemi	29
3.2. Araştırmanın Modeli	29
3.3. Evren ve Örneklem	30
3.4. Verilerin Toplanması	30
3.5. Verilerin Analizi	30

3.6. Araştırmanın İşlem Basamakları	31
4. BULGULAR VE YORUMLAR	33
4.1. Bilim Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Konuların 4, 5, 6 ve 7'nci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Konularla İlişkisine Ait Bulgular.....	33
4.1.1. 4. Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar	33
4.1.2. 5. Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar	35
4.1.3. 6.Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar	37
4.1.4. 7.Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar	38
4.2. Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerde Elde Edilen Bulgular.....	40
4.2.1. Giriş Soruları ile İlgili Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar	40
4.2.2. Görüşme Soruları ile İlgili Edilen Bulgular	41
4.2.2.1. Sosyal Bilgiler Ders İşleyişi ile İlgili Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular.....	41
4.2.2.2. EBA'nın Kullanımı ile İlgili Yapılan Görüşmede Elde Edilen Bulgular	45
4.2.2.3. Bilim Çocuk Dergisi'nin Kullanımı ile İlgili Görüşmede Elde Edilen Bulgular	47
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	59
5.1. Sonuçlar.....	59
5.1.1. Bilim Çocuk Dergisi'ndeki Konular ve Kazanımlarla İlişkilendirme ile İlgili Sonuçlar	59
5.1.2. Bilim Çocuk Dergisi'ndeki Konuların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması ile İlgili Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Sonuçlar	61
5.2. Tartışma.....	64
5.3. Öneriler	67
KAYNAKÇA.....	69
EKLER	75
Ek 1: İzin Formları	76
Ek 2: Öğretmen Mülakat Soruları	78

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1 4. Sınıfa Ait Bulgular	33
Tablo 2 5. Sınıfa Ait Bulgular	35
Tablo 3 6. Sınıfa Ait Bulgular	37
Tablo 4 7. Sınıfa Ait Bulgular	38
Tablo 5 Giriş Soruları ile İlgili Bulgular.....	40
Tablo 6 Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinin Öneminden Bahseder misiniz? Sorusuna İlişkin Görüşler	41
Tablo 7 Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Ders İşleyişini Anlatır mısınız? Günlük Yaşamla İlişkilendirme- Yapararak Yaşayarak Öğrenme - Materyal ile Destekleme - Öğrenci Merkezli Öğrenme Sorusuna İlişkin Düşünceleri.....	42
Tablo 8 Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersini İşlerken Neye Dikkat Edersiniz? Sorusuna İlişkin Düşünceleri.....	43
Tablo 9 Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Öğrenmelerinin Daha Etkili Olması İçin Neler Yapmayı İstersiniz? Sorusuna İlişkin Düşünceleri.....	44
Tablo 10 Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde EBA'yı kullanıyor musunuz? Cevabınız Evet İse Ne Sıklıkla Kullanıyorsunuz? Sorusu ile İlgili Düşünceleri	45
Tablo 11 Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA Üzerinde Kullanımını Faydalı Buluyor musunuz? Sorusuna İlişkin Görüşleri.....	46
Tablo 12 Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA Üzerinden Kullanımı Öğrenci Motivasyonunu Nasıl Etkiledi? Sorusuna İlişkin Görüşleri	46
Tablo 13 Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin Abonelik Sistemine Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz? Sorusuna İlişkin Öğretmenlerin Düşünceleri.....	47
Tablo 14 Öğretmenlerin Dersin İşlenişinde Yardımcı Kaynak Kullanıyor musunuz? Cevabınız Evet İse İsim Belirtir misiniz? Sorusuna İlişkin Görüşleri	48
Tablo 15 Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nden 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Hangi Konusunda Faydalandınız Sorusuna İlişkin Görüşler.....	49

Tablo 16	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nden 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Hangi Konusunda Faydalandınız? Sorusuna İlişkin Görüşleri	50
Tablo 17	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nden 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Hangi Konusunda Faydalandınız? Sorusuna İlişkin Görüşleri	51
Tablo 18	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin Derste Kullanılması Size Nasıl Bir Bakış Açısı Kazandı? Sorusuna İlişkin Görüşleri	52
Tablo 19	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nde Hangi Özellikler Ön Plana Çıkmaktadır? Sorusuna İlişkin Görüşleri	53
Tablo 20	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Ders İşleyişinde Hangi Alanda - Görsel, Yazınsal, Farklı Bilgiler- Faydalı Oldu? Sorusuna İlişkin Görüşler	54
Tablo 21	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Öğrenme Sürecinde Öğrenciyi Aktif Kılmakta mıdır? Sorusuna İlişkin Görüşler	54
Tablo 22	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Öğrencide Öğrenme İsteği Uyandırdı mı? Sorusu İle İlgili Görüşleri	55
Tablo 23	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Güncel Olması Nedeniyle Öğrenciyi Daha Duyarlı Kılmakta mıdır? Sorusu İle İlgili Görüşleri	56
Tablo 24	Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin Ders Kitaplarına Benzer Veya Farklı Yönlerini Belirtir misiniz? Sorusuna İlişkin Görüşleri	57

KISALTMALAR

<i>EBA</i>	Eğitim Bilişim Ağı
<i>MEB</i>	Milli Eğitim Bakanlığı
<i>TÜBİTAK</i>	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

1. GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Öğrenme hayat boyu sürer. Hayat boyu süren bu fiilde materyallerin de önemi büyüktür. Öğrenme materyallerinin doğası öğrenenlerin doğasıyla uyumlu olmalıdır. Artık çocukların öğrenmeyle ilişkisi pasif olmaktan çıkmış; çocuklar öğrenmenin içinde yer almaktadırlar. Onlar için öğrenme, kendi meraklarını gidermeye çalışırken, katılımcı olmayı, sorgulamayı, deneyimlemeyi gerektiren bir dönem olarak ifade edilir. Yalnızca basılı materyallerle sınıf içinde ya da dışında öğrenme yeterli değildir. Bunun için gerçek yaşamla ilişkili olan ve soyut kavramların görselleştirildiği canlandırmalar kullanılabilir. Öğrenci, öğrenim sürecinde ortaya konulan günlük yaşam tecrübeleri üzerinden ihtiyaç hissederek bilgi ve beceriye ulaşması amaç edinmelidir. (2023 Eğitim Vizyonu). Dergileri de; bu dönemde kullanılan ve öğrencide bu beceriyi kazanmasına yardımcı olabilecek materyaller içerisinde sayabiliriz. Çocuk yayınları içerisinde yer alan çocuk dergilerinin gerçek yaşamla ilişkili olması, güncel olması öğrencinin merak duygusunu canlı tutması bakımından önem taşır. Bununla beraber derginin görsel, yazınsal, içerik ve çeşitlilik bakımından zengin olması öğrenmeye hizmet etmesini sağlar. Çocuğun eğitim ve öğretim hayatı onun birey olarak yetişmesine, kendisini tanımasına yardımcı olur.

Öğrenme, insanın duyu organları aracılığıyla aldığı uyarıcıları algılaması yorumlaması ve anlamlandırmasıdır. Öğrenme ortamı için ne kadar çok duyu organına hitap edilirse; öğrenme o kadar etkili olacaktır. “Hiçbir öğretim materyali ile desteklenmeyen bir ders çocuklar için sıkıcı olacaktır. Bir öğretmen eğitim - öğretim sürecinde öğrencilerinin ne kadar fazla sayıda duyusuna yönelirse o oranda etkili bir öğretim sağlamış olur (Küçükahmet, 2006). Öğrendiklerimizin %75’inin görme yoluyla edinmekteyiz. Bu anlamda Bilim Çocuk Dergisi’ nin de görselliğe önem vermiş olması derginin öğrenmede ki rolünü ortaya koyar. Dergide, konuların anlatımında konuyla ilgili olan fotoğraf, resim, karikatür kullanılarak konular zengin kılınmıştır. Bilim Çocuk Dergisi’nin sahip olduğu bu özellikler ile eğitimde, öğretmenin dersi

anlatmasında etkili bir araç olabilir. Bu durumda sosyal bilgiler öğretiminde öğrencilerin yeni gelen bilgileri kavramaları ve uygulayabilmeleri için farklı öğretim materyallerinden faydalanabilir. Öğrencilerin 5. sınıf döneminde bilişsel gelişimi açısından mümkün olduğunca somut gösterimlerden faydalanmak gerekir. Aynı zamanda çocukların 6 ve 7'inci sınıflarda soyut düşüncelerinde büyük ilerleme görülür. Bu sınıflardaki çocuklar için sosyal bilgiler dersinde kullanılacak araç ve gereçlerinin önemli olduğu görülmektedir. Ders kitabı, harita, tepegöz, akıllı tahta ve küre Sosyal Bilgiler dersinde kullanılan materyallerin başında yer alır. Bu materyallerin yeterince kullanılmaması öğretim koşullarını olumsuz etkilemekte ve öğrencilerin motivasyonunu azalttığı gibi öğrenme oranını da düşürmektedir. .

İlköğretimde, Sosyal Bilgiler dersi ana derslerden biridir. “Sosyal Bilgiler dersi, çocukların toplum ve sorunları hakkında bilgi sahibi olmaları ve bir vatandaş olarak sorumluluklarını öğrenmede, insan ilişkilerini anlamada, ulusal özellikleri kavramada en gerekli olan derslerden birisidir” (Yanpar, 1994, s.43-48). Bu nedenle öğrencilerin Sosyal Bilgileri öğrenmelerini etkileyen faktörlerin belirlenip önlemlerin alınması sağlanmalıdır. “Ülkenin ihtiyaçları, toplumsal ve kültürel özellikler, çocukların toplumsal olaylarla ilgili eğitim ihtiyaçları belirlenerek Sosyal Bilgiler dersinin hedefleri tespit edilmeli ve öğrenmeyi gerçekleştirmek için uygun yollar seçilmelidir” (Yanpar, 1994, s.43-48). Bu amaçla eğitimde hedeflenen amaca ulaşmak için uygulanacak olan programlarda en önemli öğelerden biri olan öğretme ve öğrenmedeki ilkeler öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olacak şekilde koşullanması gerekmektedir. Sosyal Bilimler, “ İnsanı, toplumu ve ağırlıklı olarak insan - insan, insan - toplum ve insan - eşya ilişkilerinin sistemli bir biçimde incelenmesini amaçlayan, bilimsel yöntemle uygun olarak düzenli bilgiler” olarak tanımlanabilir (Demir ve Acar, 2005, s.371). “Sosyal Bilgiler ise, Sosyal Bilimlerin bulgu ve ayrıştırılmalarının, bir toplumda yaşayan insanlar için gerekli olan temel ve ortak öğelerini kapsamaktadır. Sosyal Bilgiler dersi, temel kültür öğelerini, birçok alandaki çalışmalardan sağlanan bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilmiş, yoğrularak oluşturulmuş bilgileri içinde bütünleştiren; ilköğretim düzeyine ve çocuğun küresel algılama özelliğine uygun duruma getirilmiş bir derstir” (Can, Yaşar ve Sözer, 1998, s.19-20).

Türkiye’de 2004 yılından sonra uygulanmaya başlanılan yapılandırmacı (oluşturmacı) yaklaşıma uygun olan ders programlarında öğretim araçlarının kullanımı daha da önem kazanmıştır. Çünkü öğrencilere kazandırılması istenilen, bilgi, beceri, değer ve kavramların anlatımında materyal ile destekler hale getirmektedir. Materyallere basılı yayınlar ve teknolojinin sunduğu imkânlar (bilgisayar, tepegöz, film, belgesel) örnek verilebilir. Geleneksel eğitim anlayışında öğretmen merkezli bir eğitim söz konusu iken yapılandırmacı eğitim anlayışında öğrenci merkezli bir eğitim anlayışı söz konusudur. Öğrenci merkezli öğrenme ve öğretme stratejileri benimsenmiş olması materyal kullanımını daha da önemli kılmaktadır. (Koşar ve Yüksel, 2003).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre dış dünya kişinin deneyimleri ölçüsünde var olmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım öğrenmeyi deneyimden anlam çıkarmaya eş tutmaktadır.

“Yapılandırmacılık kuramında, tek doğru cevaplı, tek yönlü ve tek bakış açılı öğrenme kuramları yerine, çok yönlü bakış açısının, bir sorunun birden fazla cevabının olabileceği düşüncesinin hâkim olduğu görülür” (Akınoğlu, 2008, s.148). Bu eğitim anlayışının daha iyi hayat bulması için derste kullanılacak materyaller büyük önem taşır. Web eğitim portalleri (EBA), akıllı tahtalar, yazınsal materyaller (çocuk dergileri) bunlara örnek verilebilir.

Yazılı basında dergicilik önemlidir. Dergiler belirli kesimlere özel konularla ilgili bilgi ve düşüncelerin verildiği, belirli zaman aralıklarıyla yayınlanan yayınlardır. Başlangıçta toplumun geneline hitap eden ürünler sunarken, zamanla uzmanlaşarak yaş, cinsiyet, ilgi ve mesleki farklılıklara bağlı olarak yeni yayınlar ortaya çıkmıştır. Çocuk Dergileri bu yayınlardan biridir. “Ülkemizde de çocukların başlı başına bir birey olarak kabul edilmesiyle birlikte, çocuk dergileri de kendi içinde çeşitlilik göstermektedir. Belli ürünleri ve markaları destekleyici nitelikteki, çocuğu tüketici kitle olarak gören tüketici dergileri, elektronik dergiler ve eğitim amaçlı çocuk dergileri gibi” (Kaptan ve Sürmeli, 2011, s.184).

Çocuklar için öğrenme materyalleri oluşturmak, öğrenme ortamları oluşturmak, çocuğun algılama düzeyini, beklentilerini, ilgi ve gereksinimlerin iyi bilmekle

mümkündür. Çocuk dergilerinin hazırlanması ve basılması süreci boyunca, çocukların pedagojik beklentileri göz önünde tutulmalıdır. Türkiye’de çocuklara eğitim amacıyla yayımlanan bu dergilerin hedefi çoğunlukla birden fazla gelişim basamağını içine almaktadır. Çocukların eğitimi için yayımlanan çocuk dergileri ile çocuklar arasında görsel bir iletişim vardır. Çocuk dergilerinin hedefi, çocuğa mesaj vermektir. İletinin doğru ve etkili iletilmesi için, mesajın içeriği kadar nasıl iletildiği de önem taşır (Kaptan ve Sürmeli, 2011).

Çocuk yayımları, çocukların birçok durum, olay ve yer konusunda bilgi ve tecrübe edinmelerine imkân sağlar. Dergilerde yer alan konuların çeşitliliği ve evrenselliği çocuklarda farklı bakış açılarının oluşmasına imkân verir. Bu konular farklı ülkeleri içine aldığı gibi bilim, sanat, tarihle uğraşmış birçok bilim insanını da konu edinmiştir. Bu şekilde çocuklar hem kendi ülkelerini hem değişik ülkeleri bu şekilde tanıyabilir ve farklı alanlarda çalışmış bilim insanlarını kendilerine örnek alabilirler. Yayınlar sayesinde çocuklar, bazen kendilerine benzeyen, bazen farklı duygu ve sorunları yaşayan, bazen de benzer beklenti ve ilgilere sahip karakterlerle buluşurlar. Böylece diğer çocukları tanıma fırsatı bulmuş olurlar (Aslan, 2006). Çocuk dergilerinde yer alan karakterlerde çocuğun gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu karakterler sayesinde çocuk yaşamı ve insan gerçekliğini tanımaya başlar. Karakterlerin özelliği çocuğun yeni yaşantılar kazanmasını sağlar. Yazar iyi geliştirilmiş karakterlerden faydalanarak çocukla iletişim kurar. Çocuk bu karakterler sayesinde karşılaşacağı sorunları çözmeye konusunda bilgiler edinir (Zivtçi, 2006).

Çocuk yayınlarının birçok farklı özelliği içerisinde barındırması (dili, konuları, anlatım tarzı, kâğıt yapısı, ebadı gibi) bu yayınları ayrı bir kategoride incelememizi sağlar. Buradan yola çıkacak olursak çocuk yayınları, çocukların bilişsel, sosyal, dil gelişimi, kişilik gelişimi gibi birçok alanda gelişmesini sağlayan en önemli eğitim araçlarından biridir. Bu yayınlar yetişkinlerin okuduklarından farklı özellik taşır. Bunun nedeni çocuk yayınlarının konu biçim özellikleri ile konunun anlatım tarzı bakımından çocuğa göre olması zorunluluğudur (Alabaş ve Kamer, 2016).

Çocuk yayınları, çocukların farklı ve yeni yaşam tecrübeleri ile karşılaşmasına imkân sağlar. Bu yayınlar çocukların kendi dünyasını zengin kılarken, okuma - yazma

alışkanlığını da kazandırmış olur. Bununla birlikte çocuğa dergiyi okurken zevk alma, eğlenme imkânı sunmuş olur. Çocuklar kendilerine hitap eden yayınlardan faydalanma dönemlerinde kendi yaşamları ile bağ kurabilir. Günlük hayatlarından örneklerle rastlayabilir. Yayınlar ile aralarında bağ kurdukları gibi okuduğunu anlama ve dilini daha zengin kullanmasına olanak sağlamış olur. Bu yayınlar içerisinde anılan çocuk dergileri, çocukların dilsel ve zihinsel gelişimi için de önemli birer materyaldir. “Bireye istenilen özellikleri kazandırma (etkili vatandaş yetiştirme) ya da zihinsel gelişimine yardımcı olma özelliğinden herhangi birisinin baskın olması ya da örtük olarak beceri kazandırmayı amaçlaması dergiden dergiye farklılıklar gösterebilmektedir” (Alabaş ve Kamer, 2016, s.81).

Çocuk dergileri ilköğretim çağındaki çocuklar için basılı birer yayındır. Bu dergiler ilköğretim çağındaki öğrencilere hitap etmektedir. Genel olarak çocuk dergilerinde eğitimle ilgili yazılar ve yorumlar, farklı hikâye, masallar, ders müfredatına uygun öğretim konuları ve bunlara ait sorular, bulmacalar, çocuk oyunları ve eğlence konuları, kitap ve diğer tanıtımlar gibi çok zengin bir içerik bulunmaktadır (Boschele, 2009). Çocuk dergilerini eğitim alanında önemli kılan özelliklerinden biri, çocukların ilgisini çekecek görsel malzemeye yer vermeleridir.

Sürelî yayınlar kategorisinde yer alan çocuk dergileri on beş günlük, haftalık gibi belli sürelerle çocukların ilgisini çeken konular, güncel haber ve bilimsel gelişmeleri içeren yazılı olarak yayımlanan iletişim araçlarıdır. “Çocuk dergileri ile çocuklar, okulda öğrendikleri ile toplumsal hayat arasında bağ kurma yetisi kazanmakta, olayları izleme ve değerlendirme yetenekleri gelişmektedir. Çocuk dergileri, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yayın yapmasının yanı sıra olumlu davranışlar kazandırma konusunda da çocukların kişisel ve duygusal gelişimlerini desteklemelidir” (Turan, Kurt ve Arslan, 2016,s.326-336).

Bilginin yayılmasında dergilerin özel bir yeri vardır. Dergilerin her sayısında farklı yazılar, makaleler, yer almaktadır. Dergiler hayata daha geniş bir açıyla bakmamızı sağlar. Bilmediğimiz konu veya bilgiler hakkında çoğu zaman bizleri aydınlatır ve birer rehber görevi üstlenirler. Aynı şekilde dergilerin güncel olması çocukların olan gelişmelerden haberdar olmasını sağlar.

Çocuk yayınları; çocuğun spor ve sanat faaliyetlerini, bilimsel gelişmeleri takip etmesine imkân kılarken güncel olaylar ile okulda öğrendiği bilgiler arasında ilişki kurmasına destek olur. Buna ek olarak çocukların kendilerini tanımada, ilgi ve yeteneklerini keşfetmelerini sağlar. Kendilerini ifade edip sergileyebilecekleri bir alan oluşturur. Çocuk yayınları böylece çocuğun kişilik gelişimine de katkı sağlamış olur. Amacı düşünüldüğünde ne kadar ciddi bir iş olduğu görülen süreli çocuk yayıncılığı profesyonellik gerektiren bir alandır. “Çocuk psikolojisi, çocuğun bilişsel ve dil gelişimi dikkate alınarak yapılan yayıncılık başarıya ulaşabilirse çocuğun gelişimine katkıda bulunabilir. Bu nedenle süreli çocuk yayınlarının yazar kadrosu ve eğitimci kimliği de önemlidir” (Ungan ve Yiğit, 2014, s.185).

Çocuk yayınlarından biri olan Bilim Çocuk Dergisi TÜBİTAK tarafından Ocak 1998’den beridir yayımlanan aylık bir dergidir. Derginin amacı çocuklara bilimi sevdirmek, çocukların bilime nasıl katkı yapabileceklerini göstermektir. Çocuklarda soru sorma, araştırma yapma, okuma isteği uyandırmaktır. 7 yaş ve üzeri çocuklara yönelik olan dergi her ayın 15’inde yayımlanmaktadır. Dergiyle birlikte ekler verilmektedir. Bu ekler; oyun kartları, masa üstü oyunu, maket, poster ve kitapçık olmakla birlikte, ekler derginin içindeki yazıları destekler niteliktedir. 1996-1997 yıllarında “Bilim Teknik” dergisiyle birlikte “Bilim ve Teknik Çocuk” adıyla verilen dergi “Bilim Çocuk” adıyla ayrı bir dergi olarak 1998 yılından itibaren yayımlanmaya başlanmıştır (Özer, 2013). Bununla birlikte Türkiye’de tirajı yüksek olan çocuk dergilerinden biridir. Buna rağmen dergiyle ilgili birkaç makale yazılmıştır. Derginin içeriğine bakıldığında Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi gibi ilköğretim derslerinin konularının olmasına karşın dergi ile ilgili çok çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Dergi, 2012 Fatih Projesiyle eğitim hayatımıza giren EBA’ da kullanılabilecekken çeşitli problemlerden (internet ağı sıkıntısı, akıllı tahtanın olmayışı) dolayı kullanılamamaktadır. Bunun olumlu - olumsuz sonuçlarını araştırıp ortaya koymak gerekir. Bu araştırma da; Bilim Çocuk Dergisi’nin çocuk eğitime katkısını ve bu katkının nasıl sağlanacağını görmemizi sağlayabilir.

1.1.1. Araştırmanın Problem Cümlesi

Bilim Çocuk Dergisi Sosyal Bilgiler dersinde nasıl kullanılabilir?

1.1.2. Alt Problemler

- a) Bilim Çocuk Dergisi'nden Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarını gerçekleştirmek için nasıl faydalanılabilir?
- b) Bilim Çocuk Dergisi biçimsel özellikleri açısından Sosyal Bilgiler dersinde kullanıma uygun mudur?
- d) Bilim Çocuk Dergisi'nin Sosyal Bilgiler dersinde EBA üzerinden nasıl kullanılır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, Bilim Çocuk Dergisi'nin Sosyal Bilgiler dersinde nasıl kullanılabileceğini göstermek bakımından önemlidir. Öğrenmeyi sağlamak için kullanılan öğretim araçları önem taşımaktadır “Derste öğrenme öğretme sürecinde materyali etkili kullanabilen öğretmen süreci zenginleştirir, kolaylaştırır, somut ve kalıcı hale getirir” (Nalçacı ve Ercoşkun, 2005, s.141). Bütün öğretim kademesinde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersinde de araç gereç kullanımı büyük önem taşır. “Öğrenme sürecinde araç gereçlerden yararlanılarak konuların daha etkili sunulması sağlanır. Böylece öğrenme öğretme sürecinde materyal kullanımı öğretmenin öğrenmeyi somutlaştırmasını sağlar” (Nalçacı ve Ercoşkun, 2005, s.141).

Eğitim ve öğretim somut örneklerle başlanmalı ve devamında soyut konular ele alınmalıdır. Soyut bilgilerin verilmesinde mümkün olduğu kadar somutlaştırılmaya başvurulmalıdır. Bu nedenle verilen bilgiyle alakalı olarak maddenin kendisi, eğer bunlara ulaşılamıyorsa öğretim materyalleri kullanılarak video, resim, benzetim gibi somutlaştırıcı yollara başvurulmalıdır (Doğanay, 2002).

Günümüzde teknoloji ve bilgedeki hızlı değişme sonucunda bireylerin topluma uyum sağlamaları için öğrenmeleri gereken davranış sayısı artmaktadır. Bu süreçte

bireylerin öğrenmesi gereken bazı kavramlar, ilkeler ve uygulamalar da değişikliğe uğramaktadır (Senemoğlu, 1987; Akt: Ulusoy, Gülüm, 2009). Öğrenciler teknolojinin ilerlemesiyle beraber okula başlarken birçok görsel imgeyle karşılaşmış olarak başlarlar. "Tarihsel sanatlara oranla, bilgisayardaki animasyonlarla ya da çizgi filmlerle daha alakalı olsalar da zihinlerinde, tarihsel kanıtlara ilişkin görsel ipuçları vardır. Çok erken yaşlardan itibaren, çocuklar görerek ve duyarak yaşadıkları sosyal olaylar ve geçmişteki deneyimler hakkında çıkarımlarda bulunurlar" (MEB, 2004).

Büyük bir hızla ilerleyen teknoloji her alanda olduğu gibi eğitimde de öğrenmeyi ve öğretmeyi kolay ve kalıcı hale getirir. Okullarda teknolojinin kullanımı giderek artmaktadır. Eğitimin kalitesini artırmak için teknolojinin kullanılması bir gereklilik haline gelmiştir. Gelişen teknoloji öğretim araçlarında da etkili olmuştur.

Öğretim araçları, genel olarak öğretim amaçlarını gerçekleştirmek için araçlardan faydalanılarak yapılan ders sunum içeriklerini kapsar. Öğretim araçları olan, tebeşir ve kâğıttan günümüzde yerini bilgisayar ve teknolojik araçlara bırakmıştır (İşman,2011). Eğitim ve öğretimde kullanılan yerküre, harita, yazı tahtası, bilgisayar gibi klasik ve elektronik araç gereçler eğitimde istenilen hedeflere ulaşmada kolaylık sağlamaktadır. Bunlara, çocuk yayınları içinde yer alan çocuk dergilerini de ekleyebiliriz.

Öğretim araçlarının derslerde kullanılma amaçlarından biri şüphesiz dersi öğretmen merkezli olmaktan çıkararak öğrenciyi de mümkün olan en üst seviyede derse dâhil etmektir. Öğrencinin aktif olarak derse katılımını sağlayıp öğretim faaliyetindeki verimliliği arttırmaktır. "Fakat kullanımı öğrenciye göre karmaşık olan materyaller istenilenin aksine öğrenciye öğrenme ortamında pasif kılabilceği gibi, öğretim ortamını da öğretmen merkezli hale getirebilir." Öğretim araçları, öğrencinin analitik düşünme, problem çözmesini sağladığı gibi öğrencide yaratıcılık gibi özelliklerini de geliştirmektedir (Ergün, 2008, Akt: Ulusoy, Gülüm, 2009, s.87). Öğretim araçlarının çeşitliliği ve içeriği bunda katkı sağlayacaktır. Materyal kullanımı öğrencinin başarısı ve tutumlarında önemli bir etki yaratmaktadır. Bu nedenle 6,7 ve 8'inci sınıf Sosyal Bilgiler dersi için materyalin kullanılması öğrenciyi daha aktif kılacağı gibi öğrencilerin derse olan ilgi ve isteklerinde de bir artış sağlayacaktır (Çiftçi, 2002).

Çocuk yayınları da çocukların bilişsel, sosyal, dil gelişimi, kişilik gelişimi gibi birçok alanda gelişmesini sağlayan en önemli eğitim araçlarından biridir. Bu yayınlar yetişkinlerin okuduğu yayınlardan farklıdır. Bunun nedeni çocuk yayınlarının konu ve biçim özellikleri ile konunun anlatım şekli bakımından çocuğa göre olması gerekmektedir. İyi bir çocuk yayını, okuma davranışı ve eleştirel okuma becerisi kazandırırken çocukta dil gelişimini hızlandırır, anlama yeteneğini geliştirir, belleği güçlendirir, anlamlandırma ve kavrama yanında düşünme boyutunun genişlemesine yardımcı olur. Çocuk yayınları çocuğun bilişsel gelişiminde, gözlem yapmasında, karşılaştırma, sınıflandırma, uygulama, eleştirme ve düşünme yeteneğinin gelişiminde en belirleyici ve etkili iletişim aracıdır (Şirin, 2007). Çocuklara küçük yaştan itibaren okuma alışkanlığı kazandırılmasında çocuk yayınları - Bilim Çocuk Dergisi - önemli bir yer tutar. Özellikle çocukları sıkmadan ve onların gözünden anlatılmaya çalışılan konular onların öğrenmesine de yardımcı olur.

Bu açıklamalardan yola çıkarsak çocuk yayınlarında amaç öğrencilerin öğrenmesini renkli hale getirmek, öğrencileri araştırmaya, yaratıcılığa yönlendirmek, bilgiye ulaşmayı çağın getirmiş olduğu teknolojik kaynakları kullanmaktır. Bilim Çocuk Dergisi bu yayınlardan sadece birini teşkil eder (Kaya, 2006). Bu dergi, öğretmene ders anlatımında öğrenciye ulaşmada bir adım olacaktır. Bilim Çocuk Dergisi'nin içeriği, ekleri, hitap ettiği dil, kâğıdın kalitesi, bakımından öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak bir düzeydedir. Çocuk yayınları; çocukların iç dünyalarının zenginleşmesinde, farklı yaşam deneyimleri ile karşılaşma fırsatı sunması açısından önemli bir yere sahiptir. Bilim Çocuk Dergisi de böyle bir görevi yerine getirecek özelliklere sahiptir. İçerik, konuların çeşitliliği, güncel olması, resimler, fotoğraflar, ekler, çocuklardan gelen mektuplar, bulmacalar gibi özellikler derginin araştırılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu anlamda öğretmenin dergiden nasıl istifade edeceği ve derginin öğrencileri ne kadar cezp edeceği görülmüş olacaktır.

1.3. Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırmada 2016-2017 eğitim - öğretim yılı 4,5, 6 ve 7'nci sınıf Sosyal Bilgiler dersi müfredatına bağlı kalınıp Bilim Çocuk Dergisi'nin 1998-2016 yıllarında

yayımlanan tüm sayıları kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları İstanbul'un Beyoğlu ilçesine bağlı 1 ilkokulda çalışan 4 ilkokul öğretmeni ve 5 ortaokulda çalışan 13 Sosyal Bilgiler öğretmenini kapsamaktadır.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma; Bilim Çocuk Dergisi'nin ilköğretim programında yer alan 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf Sosyal Bilgiler dersi amaç ve kazanımlarını ne ölçüde desteklediğini ve bu derginin içerik olarak çocuklara yönelik hazırlanan bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikleri ne kadar karşılayabildiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmada derginin Sosyal Bilgiler öğretmenleri tarafından derste akıllı tahtada ve EBA üzerinden nasıl istifade edebileceğimiz de ortaya konulmak istenmiştir. 2012 yılında eğitim hayatımıza giren EBA'nın derginin kullanımındaki rolü de görülmüş olacaktır..

1.5. Araştırmanın Dayandığı Varsayımlar

Bu araştırmada;

1. Öğretmenlerin görüşme sorularını doğru ve içten yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Dergi: “Siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten” (tdk.gov.tr).

Çocuk Dergisi: “Düzenli aralıklarla yayımlanan ve çocukları ilgilendiren veya ilgilerini çekebilecek konuları kapsayan güncel haber, olay ve bilimsel konu ve araştırmaları yansıtan eserler çocuk dergileri olarak nitelendirilir” (Dedeloğlu, Şahin, Ulusoy ve Ertem, 2011, s.28-29).

EBA: “Eğitimin geleceğe açılan kapısı olan Eğitim Bilişim Ağı, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından her bir bireyin kullanımına ücretsiz sunulan çevrimiçi bir sosyal eğitim platformudur” (<http://www.eba.gov.tr/> hakkımızda).

Bilim: “Bilim veya ilim fiziki ve doğal evrenin yapısını hareketlerinin birtakım yöntemler (deney, düşünce, gözlem) aracılığıyla sistematik olarak incelenmesini kapsayan entellektüel ve pratik çalışmalar bütünüdür” (tdk.gov.tr).

Sosyal Bilgiler: “Sosyal ve insanla ilgili diğer bilimlerin içerik ve yöntemlerinden yararlanarak, insanın fiziksel ve sosyal çevresiyle etkileşimini zaman boyutu içinde disiplinler arası bir yaklaşımla ele alan ve küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, düşünen ve demokratik vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır” (Doğanay, 2004, s.17).

İnternet: “Bilgisayar ağlarının birbirine bağlanması sonucu ortaya çıkan, herhangi bir sınırlaması ve yöneticisi olmayan uluslararası bilgi iletişim ağı” (tdk.gov.tr).

2. ARAŞTIRMANIN KURAMSAL TEMELLERİ

2.1. Çocuk Yayınları

Dergiler çocukların farklı ilgi ve alanlarına hitap eden görsel ve yazılı zengin bir içeriğe sahiptir. Bu yayınlar çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında ve çocukların güncel konularla bağlantı kurmasında önemli rol oynar. Çocuk dergilerinin içeriğine bakıldığında genel, güncel konuları kapsadığı görülmektedir. Bununla birlikte derslere destek olmak için çıkarılan dergi türünde de son yıllarda bir yükseliş söz konusudur. Bilim Çocuk Dergisi bu dergilerden biridir. “TÜBİTAK tarafından çıkarılan ve 1998 yılından itibaren aylık olarak yayımlanmaya başlayan Bilim Çocuk Dergisi, 7-12 yaş grubu ilköğretim öğrencilerini temel almakla birlikte, okul öncesi çocuklar ve pek çok yetişkinin de çocuklarıyla birlikte takip ettiği bir dergidir” (Dedeloğlu, Şahin, Ulusoy ve Ertem, 2011, s.28-29). Çocuk dergileri çocuklara evreni, dünyayı ve bilimi anlatma yoluyla onlara bilimi küçük yaşlardan başlayarak sevdirmeye, bilimin hayatın bir parçası olduğunu gösterme, araştırma yapma, soru sorma amaçlarını taşır. Bu derginin içeriği çocuklara yönelik hazırlanan bilgilendirici eserlerde bulunması gereken özellikleri ile öğrencilerin ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı şeklindedir. Bilim Çocuk Dergisi’ne bakıldığında bilgiler açık ve anlaşılır bir şekilde verilmektedir. Genel olarak konu ve kelime seçimine dikkat edildiği gibi anlatıma da özen gösterilmiştir. Okuyucuya hitap eden ve anlaşılır bir dilin kullanılması derginin kolay anlaşılmasını sağlamıştır. Birçok bölümde konular sorularla başlamış bu şekilde okuyucunun ilgisi sürekli kılınmıştır. Bilim Çocuk Dergisi’nde konuların sunumlarında görseller kullanılmış verilmek istenen bilgilerde bu görsellere uygun şekilde ve içerikte verilmiştir.

1981 yılında hayatımıza giren diğer bir çocuk dergisi de Türkiye Çocuk Dergisi’dir. Tirajı yüksek olan dergi, 30 yıldan fazladır yayın hayatına devam etmektedir. Dergi 07-14 yaş aralığındaki ilköğretim çocuklarına hitap etmektedir. Çocuklara eğlenceli bilgi vermeye çalışan Türkiye Çocuk Dergisi görsel unsurları daha çok kullanarak çocukların hayal dünyasını zenginleştirmeye çalışmaktadır.

Yayımlandığı tarihten günümüze milli ve manevi değerlerimize önem veren, çocuklarımızı ve gençlerimizi kendi öz kültürünü, tarihini, medeniyetini, vatanını, milletini seven ve onlara layık olmaya çalışan nesiller olarak yetiştirmeye çalışan bir yayındır. Türkiye Çocuk Dergisi okurlarını, anne – babasına, öğretmenine, çevresine saygılı, başarılı, yardımsever, sevgi dolu, vatanına ve insanlığa hayırlı olmak için gayret etmeyi öğrenmektedir. Derginin başarısının sırrı ilk çıktığı günden bugüne kadar çizgisini korumasıdır (<http://www.turkiyecocuk.com.tr/>).

Çocuk dergileri ile ilgili yapılan bir araştırma Kübra Güran Yiğitbaşı'n Türkiye'de Çocuk Dergiciliği: “TRT Çocuk Dergisi Örneği” dir. Bu çalışmada şu bilgilere yer verilmiştir:

“Amacımız eğitim sürecini sistematik ve eğlenceli bir kaynak haline getirmek, üzerinde çalışılmış, değerlendirmeler yapılmış, planlanmış bilgileri çocuklarımıza ulaştırmak, onların gündemi takip etmesini sağlamak, çocukları oyalamak için değil, belirlenen bir hedefe yönelik olarak çalışma dosyaları hazırlamaktır (Yiğitbaşı, 2014, s.47). Bu bağlamda Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan “Simit ve Peynirle Bilim İnsanı Öyküleri” ile öğrencilerin bilim insanlarını tanınmasını, bilimsel gelişmelerin nasıl olduğunu karikatür çizimleriyle anlatılıp anlaşılmasını sağlamıştır. Mektup kutusu bölümünde çocuklardan gelen mektuplara yer verilmiş olması onların yazma kabiliyetini ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bizim Sokak adlı bölüm ise karikatür kullanılarak bir mahallede geçen olaylar çocukların dilinden anlatılmaktadır. Bu bölüm, çocuklardaki iletişimin günlük hayatla ilişkilendirmesini sağlamaktadır.

Çocuk dergileri ile ilgili yapılan bir diğer çalışmada “Afacan Çocuk Gözü Dergisi” ve “Çocuğun Vatandaş Olarak Tanımı” adlı çalışmadır. Çalışmada “Çocuk dergileri çocuklara zihinsel ve dilsel gelişimi için de birer araçtır. Bireye istenilen özellikleri kazandırma, zihinsel gelişimine yardımcı olma özelliğinden herhangi birisinin baskın olması ya da örtük olarak beceri kazandırmaya amaçlaması dergiden dergiye farklılıklar gösterebilmektedir” (Alabaş, Kamer, 2016, s.81). Anlaşılacağı gibi çocuk dergileri çocuğun pedagojik olarak gelişmesine katkı sağlamaktadır. Dergilerin farklı içerik ve özellikte olması bunu daha da kolaylaştırmaktadır. Çocuk okuyucu ilgisi ve yeteneğine göre bu dergileri alıp faydalanacaktır. Bu farklılıklar çocuğun aynı

zamanda kendi yetenek ve özelliklerinin ortaya çıkmasında rol oynayacağı gibi çocuğun sonraki eğitim hayatının şekillenmesinde yardımcı olacaktır. “Dergiler içinde bulunan zamanı canlı bir şekilde aktarmaları, yurt içindeki ve dışındaki eğitimsel gelişmeleri bilim kamuoyuna aktarmaları nedeniyle önemli etkiye sahiptir” (Güçlü, 2015). Burada çocuk dergilerinin güncelliğine, evrensel boyutuna vurgu yapılmıştır. Çocuk dergileri süreli yayınlardan biridir. Bu dergilerin hedef kitesini çocuklar oluşturur. Bundan dolayı yayımlandıkları dönemin çocuğa bakışını yansıtan önemli kaynak olma özelliği taşırlar. Derginin eğitici - öğretici boyutunu ise kavramların tanımlanması, görselleştirilerek somutlaştırılması yer almaktadır. Şimşek’e göre çocukların ilgisini çeken görsel malzeme kullanımı çocuk dergilerini eğitim konusunda değerli kılan hususlardan biridir (Şimşek, 2001). Bilim Çocuk Dergisi’nin konuları taşıdığı özellik bakımında ‘çocuk gözüyle’ bir yaklaşıma sahiptir. Bu anlamda konular verilirken resim, fotoğraf, karikatür, oyun, bulmaca, çocuklardan gelen mektuplar köşesine yer verilmiştir.

Mustafa Ruhi Şirin ‘Çocuk Yayınlarına Bakış’ adlı çalışmasında gelecekte nasıl bir çocukluk beklediğini şöyle ifade eder: “ ‘Evet’ çiyiz. Ama ben ‘Hayır’ diyebilen bir Türkiye istiyorum. ‘Hayır’ diyebilen bir çocukluk istiyorum. Soru soran bir çocukluk istiyorum. Eleştirebilen, eleştirel aklını kullanabilen bir çocukluk istiyorum. Ve her şeyden önce yalnızca kendi için yaşayan değil aynı zamanda sosyal duygu yüklü bir çocukluk istiyorum” (Şirin, 2006, s.55). Bu bağlamda, soru soran, düşünen ve eleştiren bir nesil ancak okuma kültürü ve okuma alışkanlığı ile meydana gelir. Sorgulayan soran bir çocuk, devamında gelişmeyi doğuracak faaliyetlerde bulunacaktır. Sorgulamak eğitim öğretim hayatında olacak olan değişmelerin ve gelişmelerin sebebini oluşturacaktır. Çocuk eğitiminde de bu anlayışın varlığı çocuğun üreten, şekillendiren, değiştiren yönünün ortaya çıkmasına yardımcı olacaktır. Birçok alışkanlığımızı çocuk yaşta aldığımız düşünülürse çocuk eğitiminin önemi bu anlamda önemlidir.

Mehlika Karagözoğlu yaptığı çalışmada şu görüşleri dile getirmiştir: “Türkiye’de çocuk yayıncılığının dünyadaki çocuk yayıncılığı ile karşılaştırıldığında son derece geride olduğu görülmektedir. Türkiye’deki çocuk yayınlarının büyük kısmı

düzmece bir dille yazılmış, estetik yoğunluktan yoksun ve sanat adına hiçbir değeri olmayan yayınlardır. Meşrutiyet yıllarında tanıştığımız çocuk dergiciliği Cumhuriyet döneminde devam ettirildiği halde, yeterli atılımı yapamamıştır” (Karagözoğlu, 2010, s.117).

Mustafa Ruhi Şirin’e göre çocuk edebiyatımız için en cesaretlendirici adım, Doğan Kardeş Dergisi ile atılmıştır. Çocuklar için edebiyatı öncelikli tutan iki mühim dergi ise Kırmızı Fare (1990- 2007) ile Mavi Kuş (Mart 1996- Ekim 1998) dergileri olmuştur. Bunun dışındaki dergiler, edebiyattan çok çocuk kültürünü inceleyen dergilerdir. Sayıları yaklaşık üç yüzü bulan bu dergiler arasında çocuk edebiyatına katkıda bulunanları da şöyle sıralayabiliriz: Afacan Çocuk, Çocuk Haftası, Çocuk Gözü, Milliyet Çocuk, Tercüman Çocuk, Milliyet Kardeş, Bando, Ebe Sobe adlı dergilerdir. (Şirin, 2007).

Elektronik araçlar ile dergilerin önemini yitirdiği düşüncesine Kapferer; çocuğun dergi ve kitaba daha çok yaklaşabileceği görüşünü aktararak cevap verir. Kapferer’e göre çocuk dergisi ile tamamen ayrıcalıklı bir ilişkiyi sürdürür. Kıyaslama yapıldığında çocuğun televizyon ile ilişkisinin dergi ile ilişkisi kadar olumlu olmadığı görülür. Çocuğun kendine dost gördüğü dergisini istediği gibi seçebildiğini ve istediği yerde, istediği şekilde tekrar ve geri dönüşlerle okuyabildiğini ifade eder (Şirin, 2006). Çocuk dergilerinin çocuk dünyasındaki bu konumu en iyi şekilde değerlendirilmeli, nitelikli dergilerin yayımlanması sağlanarak gelecek nesillerinin okuma kültürü ve edebiyat sevgisi ile yetiştirilmesi sağlanmalıdır (Karagözoğlu, 2010).

2.2. Türkiye’de Çocuk Dergiciliğinin Tarihi

Çocuk dergileri belli bir yaş grubu için yayımlanan, içerik ve yayımlanma süreleri olarak farklılık gösteren basılı yayınlardır. Çocuk dergiciliğinin doğuşu, Türkiye’de Tanzimat dönemi ile başlamıştır. İlk çocuk dergileri günlük gazete ekleri ile yayımlanmıştır. Fakat yayımlanan bu dergiler uzun ömürlü olmamıştır.

Tanzimat dönemi çocuk dergilerinden en uzun ömürlüsü “Mümeyyiz Dergisi”dir. 1869 yılında Sıtkı Efendi adlı yayıncının, aynı adlı günlük gazetenin

çocuklar için haftada bir yayımlattığı Mümeyyiz'in her sayısı ayrı bir renkte çıkarılmıştır. Çocuk eğitimi üzerine yoğunlaşan, eğitim ve öğretim yazılarını kapsayan ve sekiz sayfa basılan bu özel sayı Türk basın tarihinde ilk çocuk ve eğitim dergisi olarak değerlendirilebilir” (Şimşek, 2001).

Mümeyyiz Dergisi'nden sonra 1875 de Etfal, 1897'de Çocuklara Rehber, 1904'te Çocuk Bahçesi dergileri yayımlanmıştır. “1908'den sonra çocuk dergilerinde bir artış görülür. Bu dergilerden bazıları şunlardır: Çocuk Dünyası (1912), Çocuk Duygusu (1913), Çocuk Dostu (1914), Talebe Defteri (1915). 1925'te yayımlanan Sevimli Mecmua Dergisi o zamana kadar ki çocuk dergilerinin geleneksel çizgisinden ayrılarak fotoğraf, karikatür, boyama köşesi, metinleri olmayan resimli öykülere yer verir” (Dedeoğlu ve Diğerleri, 2011, s.28).

Yayın hayatında 1945 yılında yerini alan Doğan Kardeş en uzun süre yayımlanan çocuk dergisidir. Doğan Kardeş Dergisi çocukların yeteneklerinin keşfedilmesine imkân sağlamıştır. Günümüzde yayımlanan çocuk dergilerinin başlıcaları şunlardır: “Milliyet Çocuk, Türkiye Çocuk, Miço, Diyanet Çocuk, Milliyet Kardeş, Bilim Çocuk, Meraklı Minik, Altın Çocuk, National Geographic Kids. Büyük yayınevi ve kuruluşların çocuk yayınlarına ilgisi çocuklar için yayımlanan dergilerin nitelik ve içerik açısından kaliteli olmasını sağlamıştır. TÜBİTAK'ın yayımladığı Bilim Çocuk Dergisi bunlar arasında sayılabilir. Dergi, 1996 ve 1997 yıllarında Bilim ve Teknik dergisiyle birlikte 16 sayfalık “Bilim ve Teknik Çocuk” adıyla veriliyordu. 1998 yılından itibaren Bilim Çocuk Dergisi adıyla ve aylık olarak yayımlanmaya başlamıştır. Dergi 7-12 yaş grubu ilköğretim öğrencilerine hitap etmektedir” (Dedeoğlu ve Diğerleri, 2011, s.28).

2.3. Bilim Çocuk Dergisi'nin Amacı

Bilim Çocuk Dergisi, belirli sürelerle yayımlanan ve çocukları ilgilendiren veya ilgilerini çekebilecek konuları içerir. Güncel haberler ve güncel olaylar dergide yer alır. Dergilerin, çocukların ilgisini çeken görsel ve yazılı zengin bir içeriğe sahip olması, çocuklarda okuma alışkanlığını desteklediği gibi çocukların güncel konularla bağlantı kurmasına yardımcı olmaktadır. “Derginin amacı çocuklara bilimi, dünyayı ve evreni

anlatma yoluyla onlara küçük yaşlardan başlayarak sevdirmeye, bilimin yaşamın bir parçası olduğunu gösterme, araştırma yapma, soru sorma, merak etme ve okuma isteği uyandırma şeklinde ifade edilebilir” (Dedeoğlu ve Diğerleri, 2011, s.28).

Eğitim öğretim dönemi yalnızca öğretmenin anlattığı bilgi değildir. İyi bir eğitimci konuyu işlerken değişik kaynak ve araçlar kullanarak öğrencilerin geneline hitap etmelidir. Sosyal Bilgiler dersi işlenirken tarih ve coğrafya konularının öğrenilmesinde yalnızca okumak yeterli değildir. Bunun için eğitimciler bu derslerin öğretilmesinde çeşitli öğretim materyallerinden faydalanmalı bu şekilde dersin işlenişini zengin kılmalıdır. Bu çalışmada tarih ve coğrafya konularının içine alan Sosyal Bilgiler dersinde Bilim Çocuk Dergisi’nden ne kadar faydalanabileceklerini görmek ve bu yayını Sosyal Bilgiler dersi için materyal olarak gösterip gösterilemeyeceğini anlamaktır (Ulusoy ve Gülüm, 2009).

Ülkemizde, 2004 yılından sonra uygulanmaya başlayan yapılandırmacı ders programına göre öğretim materyallerinin kullanımı oldukça önemlidir. Bu bağlamda Bilim Çocuk Dergisi öğrencilere verilmek istenilen, bilgi, beceri gibi kavramları daha kalıcı hale getiren bir materyal görevi görebilir. Çocuk dergilerinin amacı; merak eden, sorgulayan, araştıran, öğrenen bir öğrenci profili oluşturmaktır. Yine çocuk dergileri öğrencilere bunları kazandırabilecek özellikler taşımaktadır. Özellikle Bilim Çocuk Dergisi vermiş olduğu ekler, görseller, güncel haberler çocukların mektup köşesi gibi içerikleriyle önemli olan bu görevi üstlenebilir.

Günümüzde bilgi ve teknolojinin devamlı gelişmesi ve değişmesi eğitim hizmetini de etkilemiştir. Bu gelişme ve değişmelere uygun olarak eğitim hizmetinin kendini yenileyememesi farklı problemlerle beraber tartışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Önemli boyutlardaki bu tartışmalar kaliteli eğitim verme adına insanları; farklı kaynak, metod ve teknoloji arayışına yöneltmiştir. Bu durum gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki eğitim hizmetlerinde hızlı bir değişimin başlamasına neden olmuştur. Bu süreçte eğitim hayatında bulunanlar teknolojiden ve bilimsel gelişmelerden aynı oranda faydalanabilirse fırsat eşitliği de sağlanmış olur. Eğitimin geniş kitlelere nitelikli bir şekilde ulaştırılabilmesi için teknolojinin olanaklarından faydalanılması gerekmektedir. Bu olanakları kullanarak öğrenme ve öğretme ortamını

iyileştirmek, eğitimin kalitesini yükseltmek ve eğitim hizmetlerinin kapsamını genişletmek olasıdır (Koşar ve Yüksel ve diğerleri 2003). Eğitimin kalitesini artırmak için teknolojik araçları kullanmak (akıllı tahta), ders anlatımında farklı konu başlıklarını kullanmaya başlamak, (değerler eğitimi), eğitimin geniş kitlelere ulaşabilmesi için internetten faydalanmak (EBA), ders dışındaki yayınları takip etmek (çocuk dergileri) bunlar eğitimcinin elinde olan araçlardır. Bilim Çocuk Dergisi bu araçlardan biridir. Dergi içeriği ve özellikleri ile giderek zenginleşmiştir.

Derginin amaçlarını şöyle ifade edebiliriz:

- Bilimi, çocuklara küçük yaşlardan başlayarak sevdirmek.
- Bilim dünyasına çocukların katkıda bulunabileceklerini çocuklara fark ettirmek.
- Çocuklarda, araştırma yapma, soru sorma, merak etme ve okuma isteği uyandırmak.
- Çocukların, bilim alanında yaratıcılığını artırmak.
- Çocukları, buluş yapmaya özendirmek

(<http://www.bilimcocuk.tubitak.gov.tr/bizi-taniyin/genel-tanitim2>)

2.4. Dergi Nasıl Hazırlanıyor

Derginin yazarları; kitaplar, dergiler, internet ve çeşitli kaynaklardan yaptıkları araştırmalar sonucunda konu önerilerinde bulunuyorlar. Bu konulardan bazılarını her sayıda yer veriliyor. Yazarlar yayımlayacakları konular üzerinde çalışarak konularla ilgili araştırma yapıyorlar. İhtiyaç duyulursa konunun uzmanları olan bilim insanlarıyla görüşüyorlar. Yeterince bilgi topladıktan sonra yazma dönemi başlıyor. Yazılan yazılar incelenip ve gerektiğinde yazılar üzerinde düzeltmeler yapılıyor. Düzeltme yapıp üzerinde çalışılan yazılar hazır getirildikten sonra, seçilen görüntülerle birlikte bilgisayarda bir araya getirilerek sayfa düzeni oluşturuluyor. Sayfa düzeni oluşturulduktan sonra dergi matbaaya gönderiliyor ve basılıyor. Dergi çıkarmak çok itina, emek, incelikli düşünmeyi gerektiren bir uğraştır. Bundan dolayı takım çalışması, uyum ve işbirliği çok önemlidir. Derginin çalışanları farklı alanlarda eğitim almış

kişilerdir. Fizik, biyoloji, psikoloji, eğitim bilimleri, sosyoloji, coğrafya gibi. Ayrıca kadroda bulunmayan bazı yazar ve çizerlere dergiye destek vermektedir (Özer, 2013).

2.5. Derginin İçeriği

- Türkiye’den ve dünyadan bilimsel gelişmelere “Ne Var Ne Yok” köşesine yer veriliyor.
- “Simit’le Peynir’le Bilim İnsanı Öyküleri” adlı çizgi romanda bilime yön vermiş olan insanların yaşam öyküleri konu ediliyor.
- “Buluş Atölyesi” köşesinde çocukların önceden onlara verilen konularla ilgili tasarımlarına yer veriliyor.
- “Evde Bilim” de evdeki basit malzemelerle yapılabilecek bilimsel deneyler anlatılıyor.
- “Bizim Sokak” adlı romanda bir sokakta yaşayan çocukların başından geçen çeşitli maceralar konu ediliyor.
- Derginin her sayısında kartlar, masa üstü oyunu, maket, çıkartmalar, poster, kitapçık gibi çok sayıda ek veriliyor (Özer, 2013).
- 2007 yılından önce çıkmış dergilerde daha çok yazıya önem verilmiştir. Görselliğe önem verilmemiştir. 2007 yılına yaklaştıkça daha az yazı daha çok resim ve fotoğraf kullanılmıştır.
- Metinlerin başlıkları daha çok dikkat çekici, merak uyandırıcıdır. Aynı zamanda yazının içeriğini özetleyici başlıklar kullanılmıştır.
- 2007 yılına gelindikçe metinlerde daha gerekli ve öz bilginin verildiği görülmektedir.
- 2007 yılına kadar verilen dergilerde konu daha karmaşık, daha fazla bilimsel terimler kullanılmıştır. 2007 yılından sonra yayımlanan dergilerde konular daha sade ve anlaşılır çocuklara yakın bir dilde anlatıldığı görülmektedir.
- 2007 yılında dergiye “Simit ve Peynirle Bilim İnsanı Öyküleri” köşesi eklenmiştir. Bu bölümde doğumundan ölümüne kadar bilim insanı anlatılmaktadır. Ayrıca bilim insanının buluşları ve günümüzle bağlantı

kurularak ve hikâyeleştirilerek anlatıldığı için akılda kalması daha kolay olmaktadır. Bilim insanı öykülerinden karikatürler gerçeğe yakın çizilmiştir.

- 2003 yılı ocak ayından itibaren dergiye “Buluş Atölyesi” eklenmiştir. Buluş atölyesinde genelde günlük hayatla ilgili bir sorun problem durumu verilmekte ve çocuklardan çözüm önerileri istenmektedir. Bir sonraki ay gelen çözüm önerilerine dergilerde yer verilerek çocuklara geri bildirim verilmektedir.
- 2002’den 2007 yılına doğru evde bilim formatında önemli gelişmelerin olduğu, deneyin yönerge / deney basamakları daha açıklayıcı bir şekilde verilmektedir. Resimlerin yanında az ve öz bilgi verilmektedir.
- 2006 yılının mart ayı sayısı ile beraber “Bilimle Uğraşalım” bölümü yer almaya başlamıştır. Bu bölüm dergiden kopabilen, bireylerin alıp biriktirip saklayabileceği şeklinde düşünülmüştür. Dikkat çekme, güdüleme, hatırlama, tekrar yöntemlerinin çoğunlukla kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca her sayıda farklı etkinliğin kullanılması çocuklar açısından önemlidir.
- 2002 yılında nisan sayısı ile başlayan kartların çıkması önemli bir gelişme olmuştur. Derginin son sayısına kadar her ay aralıksız olarak öğrenme yöntemleri geliştirilerek verilmeye devam edilmiştir.
- Birey için bilginin gerekli görülme sürecinden biri dikkat sürecidir. 2002 Nisan ayının kartların ilk konusu buluştur. Bu da bilgiyi öğrenen açısından gerekli ve önemli kılmaktadır.
- 2007 yılına doğru gelindiğinde önce yayımlanan dergilerde yazı tipi ve renginin hep aynı olduğu görülmektedir. 2005 yılından sonra özellikle 2007 yılında yayımlanan dergilerde metinlerde farklı renkler kullanılmaya başlanmıştır. Örneğin ağaçlarla ilgili bir yazı varsa ona uygun bir yeşil bir arka fon olarak kullanılmıştır. Amaç dikkat çekme, anlamlandırma, zihne yerleştirmedir.

- Dergilerde sayfa sayısı 2004 yılı başına kadar fazla değildir. 2003 yılı sonunda sayfa sayısında artış olduğu görülmeye başlanmış, daha fazla etkinlik, uygulamaya yer verilmiştir.
- 2005 yılına kadar fotoğraf kalitesi iyi değilken bu yıldan sonra özellikler 2007 yılından sonra yayımlanan dergilerde fotoğraf kalitesinin çok iyi olduğu ve resimden çok fotoğraf kullanılmaya başlanmıştır.
- 2007 yılından önce çıkmış dergilerde daha çok yazıya önem verilmiştir. Görselliğe önem verilmemiştir. 2007 yılına yaklaştıkça daha az yazı daha çok resim ve fotoğraf kullanılmıştır.
- Metinlerin başlıkları daha çok çekici, merak uyandırıcıdır. Aynı zamanda içeriğini özetleyici başlıklar kullanılmıştır (Babadoğan, Uysal ve Kunduroğlu, 2008,s.196).

2.6. Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA Üzerinden Akıllı Tahtada Kullanılması

Teknolojinin eğitime olan katkıları son yıllarda eğitimciler tarafından sıklıkla ele alınan bir konu olmuştur. Eğitim öğretim döneminde eğitim ortamlarından doğru şekilde faydalandığında öğrenme kolaylaşırken, algılar güçlenip öğrenmeye karşı ilgi artmaktadır. Eğitim ve öğretimde bir materyal olarak kabul edilen akıllı tahtalar eğitimciler için önemli bir yere sahiptir. Akıllı tahtalar bilginin daha kolay anlatılıp anlaşılmasını sağlar. Akıllı tahtaların sadece kulağa değil göze de hitap etmesi etkili öğrenmeyi doğurur.

“Bilgi toplumunun öne çıkardığı bilgi çağında, bireylerin bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabildikleri, ulaşılan bilgiyi paylaşabildikleri ve her alanda kullanabildikleri görülmektedir” (Halis, 2002). Bilginin de hızlı bir şekilde öğrenilmesinde akıllı tahtalar önemli bir görev üstlenirler. Toplumların gücü almış oldukları eğitimin kalitesiyle ölçülür. Eğitimde kullanılan teknolojik araç gereçler bu kaliteyi artıracaktır. Bu nedenle, bilgi toplumları teknolojiyi kullanarak daha güçlü bir konuma gelmekte ve yaşamı her yönüyle kolaylaştırmaktadır (Canan, 2006).

“Bilgi çağında eğitim kurumları toplumsal gelişme ve değişimleri hem başlatan hem de yönlendiren kurumlardır. Eğitim kurumları, teknolojik gelişmeleri

yakından takip etmek, kullanmak ve öğrenmekle yükümlüdür. Bu kurumlar, toplumun gereksinimleri doğrultusunda, öğrencileri bilgi çağına uygun, bilgi toplumunun özellikleri göz önünde tutarak geliştirmelidir” (Akkoyunlu, 1998).

Bilginin öğrenilmesini, yaygınlaştırılmasını kolaylaştıran unsur olan akıllı tahtalarla ilgili; İşman (2011), yapmış olduğu araştırmasında akıllı tahtaların önemini şöyle dile getirmiştir:

1. “Akıllı tahtalarla çeşitli bilgiler öğretilir ve bu bilgiler daha kalıcı olur.
2. Anlatılan ders, dersin sonunda veya diğer dersin başında akıllı tahtalardaki kayıtlarla tekrar edilebilir.
3. Akıllı tahtalarda anlatılan konular kaydedilerek daha sonra çıktısı alınır ve öğrencilere ders notu olur.
4. Akıllı tahtalar diğer öğretim teknolojileriyle beraber kullanılabilir.
5. Akıllı tahtanın kullanıldığı ortamda tebeşir tozu sorunu yaşanmaz.
6. Akıllı tahtalar öğrencinin derse olan ilgisini yükseltir ve öğrenmeyi artırır.
7. Akıllı tahtalar hemen hemen tüm derslerde kullanılabilir.
8. Akıllı tahta üzerinde öğrencilerin işlem yapma isteği, onların derse katılımını sağlayabilir” .

Buradan hareketle akıllı tahtalar eğitim hayatında öğretmen için önemli bir araçtır. EBA'nın hayatımıza girmesiyle öğretmenler Bilim Çocuk Dergisi'ni akıllı tahta üzerinden kullanabileceklerdir. Güncel yayın olan derginin, akıllı tahtalarda EBA üzerinden kullanılması eğitim açısından önemlidir. Bugün teknolojinin eğitimde aktif olarak kullanılması öğretmenlerin ve öğrencilerin fayda görmesini sağladığı bilinmektedir.

Günümüz eğitim teknoloji destekli olarak yapılmaktadır. Teknoloji destekli araçlar ile eğitim öğretim sürecinin kolaylaştırılması amaç edinilmiştir. Bu görüş öğretim programlarına da yansımıştır. İnteraktif tahta ya da elektronik tahta olarak da adlandırılan akıllı yazı tahtası, günümüz okullarda kullanımı hızlı bir şekilde yaygınlaşan öğretim araçlarından biridir (Yanpar, 2011). Akıllı tahta öğrencinin öğrenme döneminde derse aktif katılımını sağladığı gibi dersle olan etkileşimini artırır.

Öğrencileri öğrenmeye teşvik etmekte ve öğrencilerin farklı öğrenme stillerini desteklemektedir. Derse katılmayan öğrencilere konuları takip etme imkânı verir. Öğretmene derste işlediği konuları kaydederek daha sonra öğrencileriyle paylaşma imkânı sunar. Aynı zamanda ekonomik olan akıllı tahtalar; işlenen konulara ait ders notlarının fotokopi olarak dağıtılma zorunluluğunu da ortadan kaldırır. Birbirine benzeyen konuların tekrar kullanılmasını kolaylaştırır. Öğrenme gücünü yaşayan öğrenci için konuları tekrar etme ve sunulan bilgiler arasında güçlü bağlantılar kurmalarını sağlayıp konunun öğrenilmesi imkânı sunmaktadır (Starking ve Krause, 2008, Akt: Bulut ve Koçoğlu, 2012). Akıllı tahtalar farklı okul ve sınıflarda internet üzerinden aynı anda birlikte ders işleyebilme imkânı sağlamaktadır.

“Akıllı tahta uyumluluk ve çok yönlülük, yeterlik ve etkinlik, mültimedya sunum, materyal planlama ve geliştirme, bilişim becerilerini şekillendirme, ders içindeki etkileşim ve derse katılım, ders motivasyonu konusunda olumlu yönde katkılar sağlamaktadır” (Smith, Higgins Wall ve Miller 2005, Akt: Bulut ve Koçoğlu, 2012). “Yapılan araştırmalar sonucunda, akıllı tahtanın anlamlı öğrenmeyi artırdığı, öğrenme sürecinde öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına olumlu yönde katkı sağladığı ve öğrenci motivasyonunu artırdığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır” (Lipton 2010, Akt: Bulut ve Koçoğlu,2002).

Sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin akıllı tahtayla ilgili fikirlerinin değerlendirilmesinde ortaya çıkacak olan sonuç program geliştirme uzmanları ve öğretmenler için katkı sağlayacaktır. Akıllı tahta, somut kavramları ve konuları somutlaştırır, kalıcı ve görsel anlamda anlamlı öğrenmeyi sağlar ve öğrencinin aktif öğrenmesini destekler. Öğretmenin akıllı tahtayı kullanmasında özellikle konuyu görselleştirerek anlatmasını sağlar, soyut konuları somutlaştırır, öğrencilerin dikkatinin dağılmasını önler, derste aktif katılımını artırır.

İnternet ve web teknolojisinde olan gelişmeler, eğitimcileri bu teknolojiden faydalanmasını olanaklı kılmıştır. Yapılan araştırmalarda birçok kişi internet teknolojilerinden öğrenme - öğretme sürecinde yararlanılması gerektiğine inanmaktadır. Türkiye’de bu gelişmeler doğrultusunda öncelikle pilot illerde uygulanmaya başlanan

FATİH (Fırsatları Artırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) projesi kapsamında, sınıflarda akıllı tahta kullanımının yaygınlaştırmaya başlamıştır.

Fatih projesinin bir parçası olan ve 2012’de eğitimde büyük hedeflerle yola çıkan Eğitim Bilişim Ağı (EBA) öğretmenler için bilgi paylaşımının sosyal ağını oluşturmaktadır. <http://www.eba.gov.tr> adresinden ulaşabildiğimiz EBA’nın amacı farklı zengin içerikler sunmaktır. EBA, bilişim kültürünü yaygınlaştırarak eğitimde içerik olarak farklı stillerine (görsel, sayısal, bireysel, sözel, işitsel, sosyal) sahip öğretileri kapsar. Öğretiler içerisinde dergileri sayabiliriz. Bu dergilere <http://www.eba.gov.tr/dergi> adlı internet adresinden ulaşabiliriz. Bu dergilerden biri 2018 yılına kadar EBA üzerinden yayımlanan Bilim Çocuk Dergisi’dir. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) MEB’in yanı sıra diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler, belediyeler, STK’lar ve özel sektörün ürettiği içerikleri de bünyesinde toplayıp kullanıcılarına sunarak eğitimde belli bir standardı oluşturma çabasıdadır. EBA bu temelde 3 bölümden oluşmaktadır. Bunlar:

- EBA ders olarak adlandırılan bölümde öğretmen ve öğrenciler e- içeriklerden faydalanabildikleri bölümdür. Kendilerine ait kullanıcı adı ve şifre ile erişim yapılabildikleri, e- öğretim yönetim sistemidir.
- EBA paylaşımı olarak adlandırılan bölümde öğretmenlerin ve okul, il, ilçe idarelerinin yaptıkları çalışmalarını tanıtabilecekleri haber, video, ses, görsel paylaşım alanının olduğu bölümdür.
- EBA portal olarak adlandırılan bölümde ise yenilik ve eğitim teknolojileri (YEĞİTEK)’nin protokol yaparak sisteme entegre ettiği özel sektör ve kamu eğitim portallerinin olduğu bölümdür. Bu portallere erişim eskiden belli bir ücret karşılığında olmaktadır. Artık öğrenciler EBA’ dan ücretsiz bir şekilde faydalanabilirler. EBA portalında farklı adlarla dergiler bulunmaktadır.

2.7. Sosyal Bilgiler Programı

Bilim ve teknolojide meydana gelen değişim, toplumun ve bireyin değişen ihtiyaçları, öğrenme ve öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler bireylerin beklenen rolleri de doğrudan etkilemiştir. Bu değişim bilgiyi üreten, hayatta aktif olarak kullanabilen, eleştirel düşünen, problem çözebilen, girişimci, kararlı, iletişim becerilerine sahip, duygudaşlık yapabilen gibi niteliklere sahip bir bireyi tanımlamaktadır. Bu nitelikleri taşıyan bireylerin yetişmesi için hizmet edecek öğretim programları sadece bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel özellikleri göz önünde bulunduran değer ve beceri kazandırma hedefi olan, sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Bu hedef doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve sınıf seviyelerinde sarmal bir yaklaşımla tekrarlanan kazanımlara ve açıklamalara, öte yandan bütünsel ve bir kerede kazandırılması amaçlanan öğrenme çıktılarına yer verilmiştir (MEB, 2018).

Sosyal Bilgiler dersinin öğretilmesindeki önemli amaçlardan biri, öğrenciye “toplumsal bir kişilik” kazandırmaktır. Toplumsal kişiliğin de en önemli özelliği “iyi bir yurttaş” olmaktır. İyi bir yurttaş olmak için, kişinin görev ve sorumluluklarını bilmesi, çevresine karşı daha duyarlı olmasıdır. Sosyal Bilgiler, bireyin gerek kendisine, gerekse ailesine, çevresindeki diğer insanlara, yasalara ve devlete karşı sorumluluklarının neler olduğunu ve özellikle toplumsal çevresine etkili bir biçimde nasıl uyum sağlayacağını öğretir.

Çocuğun elde edeceği kazanç bakımından Sosyal Bilgiler öğretiminin önemini her biri davranışa dönüştürülecek biçimde, dört ana kümede belirleyebiliriz (Can, Yaşar ve Sözer, 1998, s.19):

- Sosyal Bilgiler derslerinde çocuğun eleştirci, yapıcı ve yaratıcı düşünme yetenekleri gelişir; sorun çözme ile ilgili becerileri kazanması sağlanır.
- Sosyal Bilgiler öğretimiyle bireyler arası ilişkilerini çok geliştirir; işbirliği yapmasını öğrenir, sorumluluk bilinci kazanarak yetişir.
- Sosyal Bilgiler derslerinde çocuk, temel yurttaşlık hak ve sorumluluklarını kavrar; anayasa, yasalar karşısında görevlerini, sorumluluklarını bilir.

- Sosyal Bilgiler öğretimiyle çocuk, ekonomik olma konusunda görüş kazanır; gereksinimlerini iyi belirleme ve doğru tercihler yapma alışkanlığını elde eder.

Bu hususta, sadece Sosyal Bilimler ve Sosyal Bilgilerde değil başka birçok alanla ilgidir. Eğitimde nitelik kavramı çok boyutludur ve eğitim uygulamalarında en iyiyi, en mükemmeli bulma anlamında kullanılır. Modern toplumsal yaşamdaki bilimsel ve teknolojik ilerlemelerin hızla önemli boyutlara ulaşması daha nitelikli insan gücünü olan gereksinimi karşılamada eğitim programlarının titizlikle geliştirilip uygulanmasını gerektirir. Bu durum, Sosyal Bilgiler programında ayrı bir önceliğin oluşmasını sağlar. Bir eğitim sistemi içinde yer almış olan eğitim kurumlarının tümü, hedeflerini, uygulamakta oldukları programlarıyla gerçekleştirmeye çalışırlar. Kurumun eğitim aracı ne olursa olsun, Sosyal Bilgilerin ve Sosyal Bilim dallarının insan yaşamındaki vazgeçilmez rolünü gözden uzak tutmamak ve bu konu alanına programlarda yeterince yer vermek gerekir (Can, Yaşar ve Sözer, 1998, s.20).

Sosyal Bilgiler ders programının amaçlarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (MEB, 2018,S.8):

- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
- Atatürk ilke ve inkılâplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, milli ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
- Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
- Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,

- Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
- Bilim ve teknolojinin gelişim sürecine ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,
- Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlaki gözetmeleri,
- Milli, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
- Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirler, değişim ve sürekliliği algılar,
- Özgür bir birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır.

Günümüzde büyük bir hızla artmakta olan bilgi, gelişen teknoloji ve ilerleyen toplumun sürekli yenilenen ihtiyaçlarını, insanların eğitim yaşamında da değişen durumlara göre program gereksinimini arttırmaktadır. Eğitimde “program” kavramı, bu nedenle, en çok kullanılan terimler arasındadır. Bir programda hedef, içerik, öğrenme - öğretme dönemi ve değerlendirme boyutları önemlidir. Bir eğitim programının temel unsurlarından birincisi “amaç” boyutudur. Bununla beraber neden? Sorusuna da cevap bulmaya çalışırız. Örneğin, sosyal bilgiler dersini neden öğretiyoruz? Sosyal Bilgiler programının hedefleri nelerdir? Bu ders ilköğretim okulunda niçin okutulur? Bunun gibi soruların cevaplanması gerekir. İçerik içinde ne sorusunun yanıtı önemlidir. Ne öğretmeliyiz ki programda yer alan hedeflere ulaşabilelim. Öğrenme - öğretme süreci boyutunda da nasıl sorusuna yanıt ararız. Programın içeriğini nasıl sunmalıyız ki belirlediğimiz amaçlara kavuşabilelim. Bu sorular ışığında yapılan programların ihtiyaçlara cevap olması gerekir (Can, Yaşar ve Sözer, 1998, s.20). Bu nedenle; gelişmeleri takip eden, teknolojinin de içinde olacağı programlar yapılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretimi programı öğretmen merkezli olmaktan çıkıp öğrenci merkezli bir eğitim anlayışına hizmet etmektedir. Bunun için ders işleyişinde daha çok etkinlik yapılması, bilgi ve beceriyi dengede tutan ve öğrencinin bireysel farklılıklarını göz önünde bulunduran, çevreyle etkileşimine imkân sağlayan bir anlayış benimsenmiştir.

Bu anlayış doğrultusunda eğitim sosyal bilgiler öğretimi programında yapılandırmacı eğitim uygulanmaya başlanmıştır. “Sosyal Bilgiler öğretimi programı etkinlik merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaklaşım olarak benimsenmiştir” (Gültekin, 2008).

Sosyal Bilgiler sadece sınıf ortamıyla kaldığında öğrenciler toplumu tanıma, gözleme imkânı bulamazlar. Farklı ortamlarla, kaynaklarla ve araçlarla oluşturulan öğrenme alanları öğrencilere anlamlı tecrübeler elde etme şansı sunar. Böyle bir ortamın sağlayacağı faydalar şöyle sıralanabilir (Çengelci, 2013):

Öğrenci;

- Farklı kaynakları araştırarak bireysel ilgi, gereksinim ve yeteneklerini tanır.
- Bu kaynaklardaki bilgileri, terimleri ve düşünceleri karşılaştırıp beyin fırtınası yapar.
- Kaynaklardan faydalanıp günlük hayatındaki sorunlarına çözüm bulmaya çalışır.
- Farklı kaynaklardan aldığı bilgileri düzenleyip, değerlendirir ve böylece öğrenmeyi öğrenmiş olur.

Sosyal hayatı meydana getiren her bir unsur, Sosyal Bilgiler dersi için bir kaynak özelliği taşır. Bu nedenle kaynak kişiler, sınıf dışı mekânlar, kitle iletişim araçları ve medya, edebi ürünler ve kültürel faaliyetler bu ders ile ilişkilidir. Yine insanla ilgili her ne varsa sosyal bilgiler dersi ile ilgilidir. Bu durum da yaşadığımız çevre, yetiştirdiğimiz ürünler, giydiğimiz kıyafetler, sahip olduğumuz tarih ve tarihçiler, bastığımız toprak ve vatanımız hepsi birer kaynak olabilir. Yapılan programlar da bu kaynaklardan bağımsız değildir. Sosyal yaşamı yansıtan sosyal bilgiler dersini öğrenciler bu kaynaklarla daha anlamlı ve kalıcı olarak öğrenebilirler. Burada önemli olan bu kaynakların derste nasıl kullanılacağıdır (Çengelci, 2013).

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları belirtilmiştir.

3.2. Araştırmanın Modeli

Araştırma, belgeyi tarama modeline dayalı nitel araştırma metoduna göre desenlenmiş olup; araştırma verileri, doküman incelemesi ve öğretmenlerle yapılan görüşme ile elde edilmiştir. Nitel araştırma yönteminin betimsel tarama modeline göre yapılan araştırma nitel yaklaşım ile yürütülmüştür. Nitel araştırma: “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir” (Yıldırım ve Şimşek 2011, s.39). Görüşme yöntemi, kişilerden belli bir konuda duygu ve düşüncelerini alma etkinliği olarak tanımlanabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2013, s.108).

Bu araştırmada birincil veri kaynaklarını, Bilim Çocuk Dergisi ve MEB’in 4, 5, 6 ve 7’nci sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları oluşturmaktadır. Dokümanlar, sadece analiz edilmekle kalmamış; farklı bakış açılarıyla yorumlanarak ders kitaplarındaki kazanımlarla ilişkilendirilip bu bağlamda çıkarımlar yapılmıştır. Dergi farklı okullarda farklı yaş grubuna bağlı olan öğrencilere ders anlatımında gösterilmiş olup öğretmenlerin dergiden faydalanma düzeylerinin ne olduğu, öğretmenlerle yapılan görüşmelerle ifade edilmiştir. Görüşmeler, 4.sınıfın dersine giren sınıf öğretmenleri ve 5, 6 ve 7’nci sınıfların dersine giren Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle yapılmıştır. Doküman analizine tabi tutularak yapılan nitel araştırma sonucunda elde edilen veriler öğretmenlerle yapılan görüşme sonucunda elde edilen bulgularla desteklenmiştir. Elde edilen veriler tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

3.3. Evren ve Örneklem

Evren olarak çocuk dergileri alınmıştır. Örneklemi ise; Bilim Çocuk Dergisi'nin 1998 - 2016 yılları arasında yayınlanmış olan sayıları oluşturmaktadır. Bu sayılar içerik analizine tabi tutulmuş; analiz sonucunda elde edilen veriler görüşmenin yapılacağı okullardaki öğretmenlerle paylaşılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan bu öğretmenler; İstanbul ilinin Beyoğlu ilçesine bağlı olan 5 ilköğretim okulunda çalışan 13 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 1 ilkokulda çalışan 4 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri iki yolla elde edilmiştir. Bunlardan biri 1998-2016 yılları arasında yayımlanan TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan içeriğin incelenmesi ile elde edilmiştir. Diğer veriler ise öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşme ile elde edilmiştir. Görüşmede yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form iki bölümden oluşmaktadır. Bölüm 1'de araştırmacıların hizmet yılları, cinsiyetleri, mesleki bilgileri ile ilgili olup; toplam 5 sorudan oluşmaktadır. Bölüm 2'de Bilim Çocuk Dergisi ve EBA'nın akıllı tahta üzerinde kullanılması ile ilgili olup toplam 20 sorudan oluşmaktadır. Toplam 25 sorudan oluşan mülakat formunun yeterliliği ve bu yeterliliğin tespit edilmesi için 3 kişi ile mülakat yapılmış ve uzmanlardan görüşleri alınmıştır. Yapılan bu ön uygulamadan sonra mülakata son şekli verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma verileri betimsel analize tabii tutularak çözümlenmiştir. İnceleme yapılırken MEB 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf sosyal bilgiler ders kitabındaki öğrenme alanları altındaki kazanımları incelenmiş ve dergilerdeki konuların bu kazanımlarla ilişkileri saptanmıştır. İlgili dergilerin, içeriğine bakılırken metnin belli özellikleri sayısallaştırılıp (konu sayısı - kazanım sayısı - öğrenme alanı - ders saati) Sosyal Bilgiler dersi ile ilişkilendirilmiştir. Elde edilen bulgular sırasıyla, 4. sınıf, 5. sınıf, 6. sınıf, 7. sınıf olarak ayrılmıştır. Bu sonuçlar ise tablo haline getirilip yorumlanmıştır. Çünkü betimsel analizde elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre

düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak sunulabilir. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. (Yıldırım, Şimşek, 2011).

Araştırmada mülakatlarda elde edilen bulgular betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir. Betimsel analizde, farklı kişilere aynı soru sorulmuş ve bu soru hakkında elde edilen farklı düşünceler ifade edildiği tarzda aktarılmıştır. Görüşlerine başvuru katılımcılara birer kod verilerek (katılımcı1, katılımcı2...) açıklamalar yapılmıştır. Görüşme tekniği ile elde edilen görüşlerin analizinde ifadelerin benzerliğine göre temalar oluşturulmuştur. Temalar araştırma sorularından elde edilen araştırma verilerine göre sonradan oluşturulmuştur. Analiz yapılırken doğrudan alıntılara da yer verilmiştir. Bulgular sistematik ve açık bir şekilde betimlenip tablo haline getirilmiştir. Bulgular arasındaki ilişkiler ortaya çıkarılmış ve araştırmacının yorumuyla da bir takım sonuçlara ulaşılmıştır.

3.6. Araştırmanın İşlem Basamakları

Araştırma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında, İstanbul ilinin Beyoğlu ilçesinde bulunan 6 ilköğretim okulunda yapılmıştır. Bu okulların seçilmesinin nedeni okulların birbirlerine yakın olmalarıdır. Araştırmanın katılımcıları 4. sınıfların dersine giren ilköğretim öğretmenleri ile 5, 6 ve 7'nci sınıfların Sosyal Bilgiler dersine giren Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmacı, önce araştırması için valilikten izin almış sonra araştırmanın yapılacağı 6 okulda çalışan öğretmenler ile bir tanışma gerçekleştirmiştir. Bu tanışmanın amacı okulların fiziki durumunu, okullarda internet bağlantısının olup olmadığını, akıllı tahtanın kullanılıp kullanılmadığını yerinde görmektir. Okullara yapılan bu ziyarette 1 okulda akıllı tahtanın olmadığı, 2 okulda da internet ağı altyapısının yeterli olmadığı görülmüştür. Diğer 3 okulda akıllı tahta ve internet bağlantısı bulunmaktadır.

Araştırma; doküman incelenmesi ve öğretmenlerle bu dokümanların kullanımının değerlendirilmesi şeklindedir. Doküman olarak Bilim Çocuk Dergisi ve

ilköğretim 4, 5, 6 ve 7'nci sınıfların Sosyal Bilgiler ders kitabı incelenmiştir. İncelemede Bilim Çocuk Dergisi'nin 1998-2016 yıllarına ait sayıları içerik analizine tabii tutulmuştur. İçerik analizi yapılırken ilköğretimin 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf Sosyal Bilgiler dersi konuları ile ilişkilendirilmiştir. İlişkilendirme Sosyal Bilgiler dersini sınıf düzeyinde kazanım, öğrenme alanları, ders saati ve ünite adları verilerek yapılmıştır. Yapılan bu ilişkilendirmede elde edilen veriler araştırmanın yapılacağı okul öğretmenleriyle paylaşılmıştır. Paylaşımında, elde edilen veriler akıllı tahtaya yüklenerek ve EBA üzerinden gösterilerek yapılmıştır. Akıllı tahtası olmayan okullar içinde Bilim Çocuk Dergisi'nin örnek bir kaç sayısı alınıp öğretmenlere verilmiştir. Araştırmacı öğretmenlerle paylaştığı bu verileri derslerinden kullanmalarını isteyip geri dönüt almak için onlarla görüşme yapacağını söylemiştir.

Araştırmanın yapıldığı eğitim öğretim yılının ikinci döneminde uygulamanın sonuçlarını öğrenmek için öğretmenlerle görüşme yapılmıştır. Görüşmede derginin kullanılabilirliği, EBA'nın kullanmadaki yeri ve öğrencide oluşmuş olan değişimle ilgili sorular sorulmuştur. Görüşmelerde elde edilen veriler değerlendirilmiş ve bu veriler tablo halinde gösterilmiştir.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen veriler yoluyla bulgulara ulaşılmış olup; bulgular yorumlanmıştır. Önce, Bilim Çocuk Dergisi'nin 1998 - 2016 yıllarına ait sayıları içerik analizine tabii tutulmuştur. İçerik analizinde dergideki konuların 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında hangi ünite ve öğretim alanı ilişkisi olduğu saptanmış ve bulgular tablo şeklinde gösterilmiştir.

Öğretmenlerle yapılan araştırmada görüşme analizi yöntemi kullanılmış ve elde edilen verilere ait bulgular tablo halinde gösterilmiştir.

4.1. Bilim Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Konuların 4, 5, 6 ve 7'nci Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Yer Alan Konularla İlişkisine Ait Bulgular

4.1.1. 4. Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1
4. Sınıfa Ait Bulgular

Sınıf: 4	Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Bilim Çocuk Dergisinde Konu Sayısı
	Birey ve Toplum	Kendimi Tanıyorum	5	15	9
	Kültür ve Miras	Geçmişimi Öğreniyorum	4	15	33
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yaşadığımız Yer	6	21	26
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Üretimden Tüketime	5	15	110
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	İyi ki Var	5	15	50
	Küresel Bağlantılar	Uzaktaki Arkadaşım	4	12	27
Toplam			29	93	255

Tablo 1'de verilen değerler incelendiğinde 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi için Kendimi Tanıyorum ünitesi ile ilgili 9 konu; Geçmişimi Öğreniyorum ünitesi ile ilgili

33 konu; Yaşadığımız Yer ünitesi ile ilgili 26 konu; Üretimden Tüketime ünitesi ile ilgili 110 konu; İyi ki Var ünitesi ile ilgili 50 konu; Uzaktaki Arkadaşım ünitesi ile ilgili 27 konu Bilim Çocuk Dergisi'nde yer almaktadır. Bulgulara bakıldığında 4. sınıf sosyal bilgiler dersi ile ilgili bütün ünite başlıkları ile ilgili konuların Bilim Çocuk Dergisi'nde yer aldığı ve en çok konunun da Üretimden Tüketime adlı üniteye ait olduğu görülmektedir. Bu sonuç derginin kullanılabilirliğini göstermektedir. Dergide yer alan konulardan bazılarına değinecek olursak;

Geçmişimi Öğreniyorum adlı üniteye yer alan; Bizim Kültürümüz adlı konu ile ilgili Bilim Çocuk Dergisi'nin 2006 yılının Nisan ayına ait sayısında Gölge Oyunları Dünyası adlı konudan yararlanılabilir. Bu konuda şu şekilde bilgi verilmektedir: “Pek çoğumuzun bildiği gibi, gölge oyunu, insan, hayvan, eşya gibi biçimlere arkadan ışık verilerek gölgenin bir perde üstüne yansıtılmasıyla gerçekleşiyor” denilerek görsellerde yer alan “Hacivat ve Karagöz” ile ilgili bilgi verilebilir.

Geçmişimi Öğreniyorum ünitesinde yer alan; Milli Mücadelemiz konusu ile ilgili Bilim Çocuk Dergisi'nin 2005 yılının Kasım ayına ait “Öğretmenimiz Atatürk” adlı konudan yararlanılabilir. Öğretmenimiz Atatürk adlı konuda “ Atatürk için ‘Öğretmenlik’ çok önemli bir meslekti. Öğretmenleri, ‘Uygarlığın en özverili ve saygıdeğer öğeleri’ olarak tanımlıyordu” şeklindedir.

Geçmişimi Öğreniyorum ünitesinde yer alan; Bizim Kültürümüz adlı konu anlatılırken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2008 yılının Nisan ayına ait sayısında yer alan “Başka Ülkelerin de Çocuk Bayramı Var!” adlı konudan faydalanılabilir. “Başka Ülkelerin de Çocuk Bayramları Var” adlı konuda: “ Japonya’da iki çocuk bayramı var. Japonya’da her yıl 5 Mayıs’ta Ulusal Çocuk Bayramı kutlanıyor. Bu bayramda çocuklar aileleriyle birlikte birbirinden ilginç etkinlikler yapıyor. Örneğin, bu günde aileler evlerinin içini halk kahramanlarının maketleriyle süslüyorlar. Japonya’da bir de ‘Kız Çocuk Günü’ var. Bu günde küçük kız çocuğu olan aileler evlerinde güzel taş bebekler sergiliyorlar. Bu sergilere kız çocukları özel kimonolarını (Japonların özel giysisi) giyerek birbirlerinin bebek sergisini ziyaret ediyorlar”. Bu örneklerden de anlaşıldığı gibi Bilim Çocuk Dergisi 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi için kullanılabilir.

4.1.2. 5. Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2
5. Sınıfa Ait Bulgular

Sınıf: 5	Öğrenme Alanı	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Bilim Çocuk Dergisinde Konu Sayısı
	Birey ve Toplum	Haklarımı Öğreniyorum	4	12	8
	Kültür ve Miras	Adım Adım Türkiye	6	15	147
	İnsanlar Yerler ve Çevreler	Bölgemizi Tanıyalım	7	15	74
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ürettiklerimiz	7	15	141
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Gerçekleşen Düşler	6	12	77
	Küresel Bağlantılar	Hepimizin Dünyası	5	12	34
Toplam			35	81	481

Tablo 2’de verilen değerler incelendiğinde 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi için Haklarımı Öğreniyorum ünitesi ile ilgili 8 konu; Adım Adım Türkiye ünitesiyle ilgili 147 konu; Bölgemizi Tanıyalım ünitesi ile ilgili 74 konu; Ürettiklerimiz ünitesi ile ilgili 141 konu; Gerçekleşen Düşler ünitesi ile ilgili 77 konu; Hepimizin Dünyası ünitesi ile ilgili 34 konu; Bilim Çocuk Dergisi’nde yer almaktadır. Bulgulara bakıldığında 5. sınıf sosyal bilgiler dersi ile ilgili Bilim Çocuk Dergisi’nde yer alan konu dağılımında en çok Adım Adım Türkiye ile Ürettiklerimiz ünitelerine ait konuların Bilim Çocuk Dergisi’nde yer aldığı görülmektedir. Bu sonuç derginin kullanılabilirliğini göstermektedir. Dergide yer alan konulardan bazılarına değinecek olursak;

Haklarımı Öğreniyorum adlı ünitesindeki “Öğrendiklerimi Uyguluyorum” konusuyla ilgili Bilim Çocuk Dergisi’nin 2008 yılının Eylül ayına ait sayısında yer alan “Benim Güzel Okulum” adlı konudan faydalanılabilir. Bu konuda verilmiş olan görsellerden yola çıkılarak öğrencilerin ne yaptığı sorulmakta ve şu şekilde anlatılmaktadır: “Baksanıza benim güzel okuluma! Bazı öğrenciler sınıfta, bazı öğrenciler fen ve teknoloji laboratuvarında, bazıları da resim atölyesinde. Herkes bir şey yapıyor. Söyleyin bakalım, kim ne yapıyor?” şeklinde anlatılmıştır. Yine Haklarımı Öğreniyorum ünitesinde yer alan “Çocuk Hakları Her Yerde” adlı konuyla ilgili Bilim

Çocuk Dergisi'nin 1998 yılındaki Nisan ayına ait sayısında yer alan "Dünya Çocukları" adlı konusundan faydalanılabilir. Özellikle çocuk hakları anlatılırken çocukların eşit olduğu ve ırk, dil, din farkı gözetmeden dünyanın birçok coğrafyasında çocuk olarak adlandırıldığı ifade edilir. Bu anlamda dünya çocukları ile ilgili olarak da dergide "Benim adım Kuli Kazakistanlıyım, benim adım ise Ebid Endonezyalıyım. 12 yaşındayım ve bizim yaşamımız su üzerinde geçiyor. Benim adımda Marlon, Portekizliyim, 13 yaşındayım; buna karşın en başarılı sörfçüler arasında yer alırım" şeklinde birçok ülkenin çocukları kendisini tanıtmaktadır. Böylece çocukların farklı kültür ve özelliklere sahip diğer çocuklarla tanışma imkânı sağlanmış olur.

Adım Adım Türkiye adlı üniteye yer alan "Tarihe Yolculuk" adlı konuyu anlatırken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2000 yılının Nisan ayına ait sayısında yer alan "Dünyanın Yedi Harikası" adlı konudan yararlanılabilir. Dergide "Merhaba, benim adım Popolina. Efes kentinde yaşıyorum. Bugün kentte yaşayan herkes çok mutlu, Çünkü Artemis tapınağı yeniden yapıldı." şeklinde anlatılmıştır. Kültürel zenginliklerimiz içinde olan İzmir'deki Efes antik kenti anlatılırken dergiden istifade edilebilir.

Ürettiklerimiz adlı üniteye yer alan "Yaşadığım Yerdeki Ekonomik Faaliyetler" adlı konuyu işlerken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2003 yılının Ekim ayına ait sayısında "Elma, Elma! Çık Ortaya" adlı konusundan yararlanılabilir. Dergide "Elma yemenin mevsimi kırmızı, yeşil, sarı. Gerçekte tadı dışında elmayla ilgili öğreneceğimiz birçok şey var. Peki, başka neler biliyoruz?" şeklinde anlatılmıştır. Ekonomik faaliyetler konusunun daha iyi anlaşılmasına fayda sağlamış olur.

Gerçekleşen Düşler adlı üniteye yer alan "Teknoloji ve Toplum" konusu anlatılırken; Bilim Çocuk Dergisi'nin 2014 yılının Şubat ayına ait olan sayısında yer alan "Nanoteknoloji Yaşamımızda" konusundan faydalanılabilir. Dergide; "Nanoteknoloji, gerçekte çok sayıda bilim dalının ilgilendiren bir konu. Sağlık, mühendislik, kimya, fizik..." şeklinde anlatılmıştır. Görüldüğü gibi Bilim Çocuk Dergisi farklı ünite ve konulara destek olabilecek özelliklere sahiptir.

4.1.3. 6.Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 3
6. Sınıfa Ait Bulgular

Sınıf: 6	Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Bilim Çocuk Dergisinde Konu Sayısı
	Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	6	12	42
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Yeryüzünde Yaşam	7	18	77
	Kültür ve Miras	İpek Yolunda Türkler	9	27	36
	Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	6	15	88
	Küresel Bağlantılar	Ülkemiz ve Dünya	5	12	6
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	5	9	3
Toplam			38	93	252

Tablo 3’de verilen değerler incelendiğinde 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersi için Sosyal Bilgiler Öğreniyorum ünitesi ile ilgili 42 konu; Yeryüzünde Yaşam Ünitesi ile ilgili 77 konu; İpek Yolunda Türkler ünitesi ile ilgili 36 konu; Ülkemizin Kaynakları ünitesi ile ilgili 88 konu; Ülkemiz ve Dünya ünitesi ile ilgili 6 konu; Elektronik Yüzyıl ünitesi ile ilgili 3 konu Bilim Çocuk Dergisi’nde yer almaktadır. Verilere bakıldığında 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan bütün ünitelerle ilgili konuların Bilim Çocuk Dergisi’nde yer aldığı ve en çok konunun da Ülkemizin Kaynakları ünitesinde olduğu görülmektedir. Dergide yer alan konulardan bazılarına değinecek olursak;

Sosyal Bilgiler Öğreniyorum adlı ünitesinde yer alan “Araştırma Yapıyorum” konusunu işlerken; Bilim Çocuk Dergisi’nin 1998 yılının Nisan ayına ait sayısında yer alan “Bilimsel Araştırma Yaparken Nelere Dikkat Etmeliyiz?” adlı konusundan yararlanılabilir. Dergide; “Çevremizde olup biteni anlamaya çalışırken, her seferinde gerçeğe ulaşmayı umduğumuz bilimsel bir serüvene atılırız. Her hangi bir şeyin ne olduğunu sorgularken, bir olguyu ya da olayın nasıl ve ne zaman gerçekleştiğini öğrenmeye çalışırken bizi harekete geçiren; öğrenme ve açıklama isteğidir” şeklinde anlatılmıştır. Dergideki bu anlatım “Araştırma Yapıyorum” konusunun anlaşılmasına kolaylık sağlamış olur.

Yeryüzünde Yaşam ünitesinde yer alan “Uygarlıklar Beşiği Anadolu ve Mezopotamya” konusunu işlerken; Bilim Çocuk Dergisi’nin 2001 yılının Kasım ayına ait sayısında yer alan “Anadolu’nun En Eski Krallığı Hititler” adlı konudan yararlanılabilir. Dergide; “Üzerinde yaşadığımız topraklar, Anadolu birçok uygarlığa ev sahipliği yaptı. Bu nedenle Anadolu için ‘ uygarlığın beşiği’ denilmektedir” şeklinde anlatılmıştır.

Ülkemizin Kaynakları ünitesinde yer alan “Ülkemizde Kaynaklar ve Ekonomik Faaliyetler” konusunu işlerken; Bilim Çocuk Dergisi’nin 2001 yılının Kasım ayına ait sayısında yer alan “Rüzgâr Çiftlikleri” adlı konudan yararlanılabilir. Dergide; konu “Rüzgâr enerjisi bakımından Türkiye şanslı bir ülkedir. Bugüne kadar ikisi İzmir Alaçamı’nda, biri Bozcaada’ da bulunan 3 santral kuruldu” şeklinde anlatılmıştır. Görüldüğü gibi 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin farklı ünite ve konuları ile ilgili konular Bilim Çocuk Dergisi’nde yer almaktadır.

4.1.4. 7.Sınıfa Ait Bulgular ve Yorumlar

Tablo 4
7. Sınıfa Ait Bulgular

Sınıf: 7	Öğrenme Alanı	Ünite	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Bilim Çocuk Dergisinde Konu Sayısı
	Birey ve Toplum	İletişim ve İnsan İlişkileri	6	15	6
	İnsanlar, Yerler ve Çevreler	Ülkemizde Nüfus	5	18	1
	Kültür ve Miras	Türk Tarihinde Yolculuk	8	12	7
	Bilim, Teknoloji ve Toplum	Zaman İçinde Bilim	5	12	57
	Üretim Dağıtım ve Tüketim	Ekonomi ve Sosyal Hayat	6	12	20
	Küresel Bağlantılar	Ülkeler Arası Köprüler	4	15	87
Toplam			34	84	178

Tablo 4’de verilen değerler incelendiğinde 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi için İletişim ve İnsan ilişkileri ünitesi ile ilgili 6 konu; Ülkemizde Nüfus ünitesi ile ilgili 1 konu; Türk Tarihinde Yolculuk ünitesi ile ilgili 7 konu; Zaman İçinde Bilim ünitesi ile

ilgili 57 konu; Ekonomi ve Sosyal Hayat ünitesi ile ilgili 20 konu; Ülkeler Arası Köprüler ünitesi ile ilgili 87 konu Bilim Çocuk Dergisi'nde yer almaktadır. Bulgulara bakıldığında 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde yer alan bütün ünitelerle ilgili konulara Bilim Çocuk Dergisi'nde yer aldığı; en çok konunun da “Ülkeler Arası Köprüler” adlı üniteye ait olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf düzeyinde konu dağılımına bakıldığında 4,5 ve 6'ncı sınıf Sosyal Bilgiler dersinde yer alan konu sayısı kadar olmadığı ulaşılan diğer bir sonuçtur. Bilim Çocuk Dergisi'nde konu sayısı en az olan sınıfın 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi olduğu da görülmektedir. Dergide yer alan bazı konulara değinecek olursak;

İletişim ve İnsan İlişkileri adlı üniteye yer alan “İletişim” konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2003 yılının Şubat ayına ait sayısındaki “Beden Dilimiz” adlı konudan yararlanılabilir. Dergide; “İnsanlar arası iletişimde söz ve ses dışında, beden dilinin kullanımı da çok önemlidir. Hem de sandığımızdan daha çok” şeklinde anlatılmıştır.

Ülkemizde Nüfus ünitesinde yer alan “Ülkemizde Nüfusun Dağılışı” adlı konuyu anlatırken; Bilim Çocuk Dergisi'nin 2001 yılının Eylül sayısında yer alan “Dünya Nüfusu Hızla Artıyor” adlı konudan yararlanılabilir. Dergide; “Yirminci yüzyılda dünya nüfusu önemli bir ölçüde arttı; nüfus planlaması üzerinde çalışan araştırmacıların hesaplarına göre, bu yüzyılda artmaya devam edecek” şeklindedir. Türkiye’ de nüfus artışı anlatılırken buna paralel dünya nüfusunun arttığından da bahsedilebilir.

Ülkeler arası Köprüler ünitesinde yer alan “Bu Dünya Hepimizin” konusu anlatırken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2005 yılının Ekim ayına ait sayısında yer alan “Keşke Onsuz Olsak! Hava Kirliliği” adlı konudan yararlanılabilir. Dergide; “Hava kirliliği, doğal dengeyi bozacak herhangi bir maddenin atmosfere karışmasıyla oluşur. Bu maddeler, ister gaz, ister katı, ister sıvı olsun kirlilik yapıcı maddeler olarak adlandırılırlar” şeklindedir. Görüldüğü gibi 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde farklı ünite ve konuların anlatılmasında Bilim Çocuk Dergisi'nden yararlanılabilir.

4.2. Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerde Elde Edilen Bulgular

4.2.1. Giriş Soruları ile İlgili Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda verilen tabloda araştırmanın katılımcıları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Bu bilgiler katılımcıların meslekteki kıdemleri, hizmet içi eğitim alıp almadıkları ve çalıştıkları kurumdaki pozisyonlarıdır.

Tablo 5
Giriş Soruları ile İlgili Bulgular

Cinsiyet	Kadın Öğretmen Sayısı	Erkek Öğretmen Sayısı
	8	9
Öğretmen Sayısı		
Meslekteki Kıdeminiz		
1-5 yıl	3	
6-10 yıl	5	
11-15 yıl	2	
16-20 yıl	6	
21-25 yıl	0	
26 ve daha fazla	1	
Son 3 yıl 5 günden fazla hizmet içi eğitimine katıldınız mı?		
Evet	4	
Hayır	13	
Bu okuldaki konumunuz nedir?		
Öğretmen	16	
Müdür yardımcısı	1	

Tablo 5’te verilen bilgilere göre görüşme 8 kadın ve 9 erkek öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. En kıdemli öğretmen 26 yıl ve daha fazla hizmet süresi olan 1 katılımcıdır. En düşük kıdemli öğretmen 1-5 yıl arasında hizmet süresi olan 3 katılımcıdır. Diğer katılımcıların 6’sı 16-20 yıl arası hizmet süresi ve 2 katılımcının da hizmet süresi 11-15 yıldır. Öğretmenlerin 13’ü son üç yılda hizmet içi eğitime katılmamış olup hizmet içi eğitime katılanların sayısı 4’tür. Katılımcıların 16’sı öğretmen görevindedir; 1 öğretmen ise müdür yardımcılığı görevindedir.

4.2.2. Görüşme Soruları ile İlgili Edilen Bulgular

4.2.2.1. Sosyal Bilgiler Ders İşleyişi ile İlgili Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Bulgular

Aşağıda verilen tablolarda araştırmanın katılımcılarına sosyal bilgiler dersiyle ilgili sorulmuş olan sorulardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 6
Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinin Öneminden Bahseder misiniz?
Sorusuna İlişkin Görüşler

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Geçmişini öğrenir	Katılımcı 17, Katılımcı 11, Katılımcı 1	3
İnsanların sosyalleşmesini sağlar	Katılımcı 16, Katılımcı 15, Katılımcı 14, Katılımcı 10, Katılımcı 9, Katılımcı 3	6
Haklarını ve sorumluluklarını öğrenir	Katılımcı 13, Katılımcı 6, Katılımcı 4	3
Bilinçli vatandaş olmasını sağlar	Katılımcı 12, Katılımcı 8, Katılımcı 7, Katılımcı 5, Katılımcı 2	5

Tablo 6’da verilen bulgularda öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinin öneminden bahseder misiniz? Sorusuna 3 Katılımcı haklarını ve sorumluluklarını öğrenir demişlerdir. Katılımcı 13; *“Gereklidir. Çünkü günlük yaşama dair kullanabileceği en somut öğretilerin bu ders içinde geçtiğini düşünüyorum. Var olma mücadelesinde haklarını bilen, sorumluluklarının farkında olan bireyler yetişmesini sağlar”* demiştir. İnsanların sosyalleşmesini sağlar düşüncesini 6 Katılımcı ifade ederken; Katılımcı14; *“Çocukların sosyal çevreye uyum sağlamaları, demokrasiyi öğrenmeleri ve demokratik bir ortamda yaşama isteklerinin gelişmesi, kendi ülkelerinde ve dünyada gelişen değişimleri takip edebilmelerinde sosyal bilgiler dersinin önemi ortaya çıkmaktadır”* demiştir. 3 Katılımcı geçmişini öğrenir ifadesini dile getirmiştir. Katılımcı1; *“Sosyal Bilgiler dersi bireyin geçmişi ve ülke topraklarını öğrenmesinde başrol oynamaktadır”* şeklinde dile getirmiştir. 5 Katılımcı bilinçli vatandaş olmasını sağlar şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 8 *“ Sosyal Bilgiler dersi hayatın içinden, birçok konudan bahsettiği*

için çocuklarda analiz becerisi kazandırır. Görev ve sorumluluklarını öğretir. Çocuklarda farkındalık duygusunun oluşmasını sağlar” diye ifade etmiştir.

Tablo 7
Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Ders İşleyişini Anlatır mısınız? Günlük Yaşamla İlişkilendirme- Yaparak Yaşayarak Öğrenme - Materyal ile Destekleme - Öğrenci Merkezli Öğrenme Sorusuna İlişkin Düşünceleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Günlük yaşamla ilişkilendirme	Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 5, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 8, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 11, Katılımcı 13, Katılımcı 14, Katılımcı 15, Katılımcı 16, Katılımcı 17	16
Yaparak yaşayarak öğrenmek	Katılımcı 1, Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 13, Katılımcı 14, Katılımcı 15, Katılımcı 16, Katılımcı 17	12
Materyal ile destekleme	Katılımcı 1, Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 13, Katılımcı 15, Katılımcı 16, Katılımcı 17	11
Öğrenci merkezli öğrenme	Katılımcı 1, Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 12, Katılımcı 15, Katılımcı 13, Katılımcı 17	11

Tablo 7’de verilen bulgularda Sosyal Bilgiler ders işleyişini anlatır mısınız? Sorusuna verilen dört örnekleme de Katılımcıların hemen hepsinin kullandığı görülmektedir. Katılımcı 1 günlük yaşamla ilişkilendirdiğini belirterek şöyle ifade etmiştir *“Tarih konular için çevrede gördüğü tarihi yapılar, ekonomi konusunda annelerimizin yaptığı ürünlerin satılması”* olarak ifade etmiştir. Yaparak yaşayarak öğrenme sorusuna Katılımcı 17 *“Ürettiklerimiz konusunu Türkiye haritası üzerinde tarım ürünlerini yapııştırarak”* öğretmeye çalıştım demiştir. Katılımcı 3 materyal ile desteklediğini belirterek şöyle ifade etmiştir *“Tarih konularını anlatırken çocukları müzelere götürerek tarihi eserleri incelemek ve geçmişe yönelik ilginç anekdotlar anlatarak konular ilginç hale getirilir”* demiştir. Öğrenci merkezli öğrenme diyen Katılımcı 10 şöyle dile getirmiştir: *“Özellikle grup veya küme çalışmaları bu konuda öğrenmeyi kolaylaştırıyor”* demiştir. Bu anlatımlardan da anlaşılacağı gibi öğretmenlerimiz bilinçli vatandaş olma, tarihimizi öğrenme, hak sorumluluklarımızı bilme için Sosyal Bilgiler dersinin gerekli olduğuna vurgu yapmışlardır. Katılımcıların çoğunluğu Sosyal Bilgiler dersini öğretme de dört metodu da kullandıklarını dile getirirken ders materyallerinin eksikliğini ve sınıf mevcutlarının fazlalığının da bu dört

metot için dezavantaj oluşturduğunu da dile getirmişlerdir. Bu konuda Katılımcı 15 “*Sınıf mevcudu 40 olan sınıflarımız var. Bu da öğrenci merkezli öğrenmeyi güçleştirmektedir*” diye ifade etmiştir.

Tablo 8
Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersini İşlerken Neye Dikkat Edersiniz?
Sorusuna İlişkin Düşünceleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Günlük yaşamla ilişkilendirme	Katılımcı 17, Katılımcı 13, Katılımcı 10, Katılımcı 9, Katılımcı 1	5
Materyal ile destekleme	Katılımcı 16, Katılımcı 12	2
Müfredatı yetiştirme	Katılımcı 15	1
Tarihsel bilinç kazandırma	Katılımcı 14, Katılımcı 8, Katılımcı 7, Katılımcı 4, Katılımcı 1	5
Etkili öğrenme	Katılımcı 11, Katılımcı 6, Katılımcı 5, Katılımcı 3, Katılımcı 2	5

Tablo 8’de verilen bulgularda Sosyal Bilgiler dersini işlerken neye dikkat edersiniz? Sorusuna katılımcıların çoğu tarihsel bilinç kazandırma, etkili öğrenme ve günlük yaşamla ilişkilendirme demiştir. Katılımcı 1 “*Sosyal Bilgiler dersini işlerken en çok geçmişle bugünü ilişkilendirmeye, tarihsel sıralamalardan çok olayların neden nasıl geliştiğine ve nasıl sonuçlandığına dikkatini çekmeye çalışıyorum. Geçmişten çıkarılacak derslerin hem bugünü hem de yarınları şekillendireceğini düşünüyorum*” derken; Katılımcı 5 ifadesinde “*Sorgulamaları için düşünmelerini sağlayacak sorular sorarım. Bağlantı kurmalarını sağlamaya çalışırım*” demiştir. Katılımcı 17 “*Yaşamdan, yaşadıklarımızdan örnekler vererek dersin ve konunun içine girerek dikkatlerini çekiyorum*” demiştir. Materyallerle desteklerim diyen Katılımcı 16 “*Materyallerle (harita, yer küre, slâyt) işleme, araç-gereç hazır bulundurma ve öğrencilerin fikirlerini alarak konuşarak ders işlemeye dikkat ederim*” derken; Müfredatla ilgili olarak da Katılımcı 15 “*Daha çok müfredatı yetiştirmeye çalışıyorum*” diye ifade etmiştir. Bütün katılımcıların bu soruya cevap verdiği görülmüştür.

Tablo 9
Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Öğrenmelerinin Daha Etkili Olması İçin Neler Yapmayı İstersiniz? Sorusuna İlişkin Düşünceleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Drama etkinliği yapmak	Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 7, Katılımcı 13, Katılımcı 15, Katılımcı 17	6
Daha çok ve farklı materyal kullanmak	Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 8, Katılımcı 12	4
Sınıf mevcutlarının ve müfredatın düzenlenmesi	Katılımcı 5, Katılımcı 9, Katılımcı 10	3
Gezi yapmak	Katılımcı 6, Katılımcı 11, Katılımcı 14	3
Cevapsız	Katılımcı 16	1

Tablo 9'daki Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenmelerinin daha etkili olması için neler yapmayı istersiniz? Sorusuna 1 Katılımcı cevap vermemiş; cevap veren katılımcılardan Katılımcı 15 “ *Daha çok drama yöntemini kullanmak isterim*” demiştir. Katılımcı 1 “*Dersi eğlenceli, merak uyandıran, günlük hayatlarında da kullanacaklarını belirterek; tarih bilincinin de önemine vurgu yaparak işlemeyi mümkün kılardım. Ayrıca sosyal şartların ve imkânların oluşması halinde her öğrenci ile özel olarak ilgilenerek drama ve farklı etkinlikler yapmayı / yaptırabilmeyi isterdim*”. Materyal kullanımının öneminden 4 Katılımcı bahsetmiştir. Katılımcı 3 “*Bu konuda kaynak ve materyal seçme konusunda daha özgür olmak isterdim*” şeklinde ifade ederken; Katılımcı 12 “*Konuyla ilgili eğitici filmler izletmeyi isterdim, fakat bu konuda biraz sıkıntıdayım. Yeterince eğitici film bulamıyorum*” diye ifade etmiştir. Gezi yapmak diyen katılımcılardan; Katılımcı 14 “*Müfredatımızda olan konularla ilgili daha çok gezi yapabilmeyi, öğrencilerin daha etkin katılabilecekleri bir öğrenme ortamı olmasını isterdim. Ancak konuların yoğun olması bu aktiviteleri yapmamıza fırsat tanımıyor*” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2.2. EBA'nın Kullanımı ile İlgili Yapılan Görüşmede Elde Edilen Bulgular

Aşağıda verilen tablolarda araştırmanın katılımcılarına EBA'nın kullanımı ile ilgili sorulmuş olan sorulardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 10
Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Dersinde EBA'yı kullanıyor musunuz? Cevabınız Evet İse Ne Sıklıkla Kullanıyorsunuz? Sorusu ile İlgili Düşünceleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
İnternet sıkıntımız var	Katılımcı 17, Katılımcı 16, Katılımcı 5	3
Kullanmıyorum	Katılımcı 15, Katılımcı 9, Katılımcı 6, Katılımcı 2,	4
İnternetimiz yok	Katılımcı 13, Katılımcı 11	2
Evet kullanıyorum	Katılımcı 12, Katılımcı 10, Katılımcı 8, Katılımcı 7, Katılımcı 4, Katılımcı 3, Katılımcı 1	7
Cevapsız	Katılımcı 14	1

Tablo 10'da verilen bulgular EBA kullanımı ile ilgilidir. Sosyal Bilgiler dersinde EBA'yı kullanıyor musunuz? Sorusuna Katılımcı 14 dışındaki diğer katılımcılar cevap vermişlerdir. İnternet sıkıntısından bahseden katılımcılardan; Katılımcı17 “ *İnternet sıkıntımız var; bu nedenle kullanamıyorum*” demiştir. Katılımcı15 “ *Kullanmıyorum*” derken; Katılımcı13 “ *İnternet olmadığı için EBA'yı kullanamıyorum*” diye ifade etmiştir. EBA'yı kullanan katılımcılardan; Katılımcı 8 “ *Evet kullanıyorum*” derken; Katılımcı1 vermiş olduğu cevapta “ *Evet; fakat mevcudun kalabalık olması nedeniyle çok sık kullanamıyorum*” demiştir. Bu sonuçlara bakıldığında EBA'nın kullanımında internetin ve sınıf mevcutlarının önemi görülmektedir.

Tablo 11
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA Üzerinde Kullanımını Faydalı Buluyor musunuz? Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Faydalı buluyorum	Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 7, Katılımcı 8, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 12, Katılımcı 13, Katılımcı 15, Katılımcı 16, Katılımcı 1, Katılımcı 17	12
Kullanmadım	Katılımcı 11	1
Cevapsız	Katılımcı 2, Katılımcı 5, Katılımcı 6, Katılımcı 14	4

Tablo 11'de Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA üzerinden kullanımını faydalı buluyor musunuz? Sorusuna 4 Katılımcı cevap vermemiş, 13 Katılımcı ise cevap vermiştir. Katılımcı 12 "*İçindeki konular ve içerikler nedeniyle faydalı buluyorum*" demiştir. Katılımcı 15 "*Evet; faydalı. Merak edilen şeyleri öğrenebiliyorlar, farklı konulara ilgi duyabiliyorlar*" derken; Katılımcı 1 "*Aslında faydalı; çünkü her çocuğa dergi aldırarak maliyetin ve imkânın dışında. Çünkü ilçe / bölge imkânlarında alım gücü olmayan öğrenciler fazla*" şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 11 "*Bilim Çocuk Dergisi'ni EBA üzerinden kullanmadım*" demiştir. Cevaplara bakıldığında katılımcıların çoğu faydalı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum EBA'nın eğitimdeki rolünü ortaya koymaktadır.

Tablo 12
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA Üzerinden Kullanımı Öğrenci Motivasyonunu Nasıl Etkiledi? Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Görseller olumlu etkilenmesini sağladı	Katılımcı 17, Katılımcı 16, Katılımcı 13, Katılımcı 12, Katılımcı 7, Katılımcı 1	6
Merak etme duygusunu artırdı	Katılımcı 15, Katılımcı 8, Katılımcı 4, Katılımcı 1	4
Konuların basit ve ilgi çekici olması olumlu etkiledi	Katılımcı 12, Katılımcı 4, Katılımcı 3, Katılımcı 1	4
İlginç bilgilerin olması ilgiyi artırdı	Katılımcı 10, Katılımcı 3, Katılımcı 1	3
Cevapsız	Katılımcı 14, Katılımcı 11, Katılımcı 9, Katılımcı 6, Katılımcı 5, Katılımcı 2	6

Tablo 12'de verilen bulgularda Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA üzerinden kullanımını öğrenci motivasyonunu nasıl etkiledi sorusuna cevap veren katılımcılardan

6'sı yanıtsız bırakmıştır. Diğer 11 Katılımcı ise yanıt vermiştir. Katılımcı 17 “ Özellikle görseller dikkat çekici oldu” derken; Katılımcı 15 “ Öğrencide merak etme, keşfetme dürtüsünü artırıyor” demiştir. Katılımcı 12 “ Konular basit ve ilgi çekici anlatıldığında öğrenciler daha dikkatli takip ettiler. Aynı zamanda görsellerde dikkati artırdı” demiştir. Katılımcı 10 “ İlgi çekici oldu. İlginç bilgiler dersi daha keyifli hale getirdi” demiştir.

4.2.2.3. *Bilim Çocuk Dergisi'nin Kullanımı ile İlgili Görüşmede Elde Edilen Bulgular*

Aşağıda verilen tablolarda araştırmanın katılımcılarına Bilim Çocuk Dergisi'yle ilgili sorulmuş olan sorulardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 13
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin Abonelik Sistemine Geçmesini Nasıl Değerlendiriyorsunuz? Sorusuna İlişkin Öğretmenlerin Düşünceleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Düzenli takip edilir	Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 7, Katılımcı 8, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 11, Katılımcı 12, Katılımcı 13, Katılımcı 14, Katılımcı 15, Katılımcı 17	14
Ulaşılabilirliği azaltılmış	Katılımcı 15	1
Cevapsız	Katılımcı 6, Katılımcı 16	2

Tablo 13'te Bilim Çocuk Dergisi'nin abonelik sistemine geçişini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sorusuna düzenli takip edilir şeklinde cevabı veren katılımcıların daha çok olduğu görülmektedir. Düzenli takip edilir diyen katılımcılardan; Katılımcı1 “Bu dergi çocuklar için eğlenceli ve merak uyandırıcı oldu. Bilgilerin ve oyunların olduğu bu dergiyi her ay görmek, almak istediklerini bu nedenle de abonelik sisteminin güzel olacağını söylediler” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 15 ise “ Çok olumsuz bir adım olarak değerlendiriyorum; ulaşılabilirliği azaltılmış olur. EBA üzerinden verilmesi bunu bir nebze ortadan kaldırmıştı” şeklinde dile getirmiştir. Katılımcı 6 ve Katılımcı16 bu soruya yanıt vermemiştir. Bulgulara bakıldığında 14 Katılımcı abonelik sistemini olumlu bulurken, 1Katılımcı olumsuz bulmuştur.

Tablo 14
Öğretmenlerin Dersin İşlenişinde Yardımcı Kaynak Kullanıyor musunuz?
Cevabınız Evet İse İsim Belirtir misiniz? Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Morpa	Katılımcı 15, Katılımcı 2	2
Nutuk, 1982 anayasası	Katılımcı 13	1
EBA	Katılımcı 12, Katılımcı 16	2
Bilim Çocuk Dergisi, Kültür yayınları	Katılımcı 11, Katılımcı 1	2
Koray varol yayınları	Katılımcı 8, Katılımcı 7	2
Coşku yayınları	Katılımcı 9	1
Hayır	Katılımcı 17, Katılımcı 14, Katılımcı 10, Katılımcı 6, Katılımcı 5, Katılımcı 4, Katılımcı 3	7

Tablo 14’te Dersin işlenişinde kaynak kullanıyor musunuz? Cevabınız evet ise isim belirtir misiniz? Sorusuna 7 Katılımcı hayır cevabını vermiştir. 10 Katılımcı ise kaynak kullandığını belirtmiştir. Katılımcı15 “ *Bazen Morpa yayınlarını kullanıyorum*” derken; Katılımcı 16 “*EBA’yı kullanıyorum*” demiştir. Katılımcı 13 ise “*1982 Anayasası ve Nutuk adlı kaynakları kullandığını*” belirtmiştir. Katılımcı 10 “*Hayır, kullanmıyorum. Sadece 5. sınıflara girdiğim her yıl öğrencilere tanınmaları ve bilmeleri gerekçesi ile en az bir kez Bilim Çocuk Dergisi almalarını tavsiye ediyorum*” demiştir. Katılımcı 7 “*Koray Varol yayınlarını kullanıyorum*” diye ifade etmiştir. Katılımcı 9 “*Nadiren de olsa Coşku yayınlarının testlerini kullanıyorum*” demiştir.

Tablo 15
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nden 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Hangi Konusunda Faydalandınız Sorusuna İlişkin Görüşler

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Bizim Kültürümüz	Katılımcı 17	1
Hayatımızdaki Teknolojik Ürünler	Katılımcı 16, Katılımcı 15	2
Üretiyoruz – Tüketiyoruz	Katılımcı 15	1
Zamanı Ölçüyoruz- Saatler	Katılımcı 14	1
Cevapsız	Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 5, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 8, Katılımcı 9, Katılımcı 10, Katılımcı 11, Katılımcı 12, Katılımcı 13	13

Tablo 15'te verilen bulgularda Bilim Çocuk Dergisi'nden 4. sınıf sosyal bilgiler dersinin hangi konusunda faydalandınız sorusuna 4.sınıfların dersine giren Katılımcı 14; *“İyi Ki Var ünitesinde yer alan Zamanı Ölçüyoruz konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2000 yılının Eylül ayına ait sayısında yer alan ‘Zamana Dokunuş Saatler’ konusu ile ilişkilendirdik”* şeklinde ifade etmiştir”. Katılımcı17; *“Geçmişimi Öğreniyorum ünitesinde yer alan ‘Bizim Kültürümüz’ adlı konuyu işlerken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2006 yılının Nisan ayına ait sayısında yer alan ‘Gölge Oyunları Dünyası’ adlı konudan faydalandım”* diye belirtmiştir. Katılımcı 15; *“ Üretimden Tüketime ünitesinde yer alan ‘Üretiyoruz – Tüketiyoruz’ adlı konuyu işlerken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2010 yılının Ekim ayına ait sayısında yer alan ‘ Doğada Bu Ay Ceviz’ konusundan yararlandım”* şeklinde belirtmiştir. Katılımcı 16; *“ İyi Ki Var ünitesinde yer alan ‘Hayatımızdaki Teknolojik Ürünler’ adlı konuyu işlerken Bilim Çocuk Dergisi'nin 2014 yılının Şubat ayı sayısında yer alan ‘Nanoteknoloji Yaşamımızda’ adlı konudan yararlandım”* şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 16
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nden 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Hangi Konusunda Faydalandınız? Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Doğal Afetler ve Toplum Hayatı	Katılımcı 13, Katılımcı 4	2
Teknolojik Ürünler ve Toplum Hayatımız	Katılımcı 11, Katılımcı 9, Katılımcı 7, Katılımcı 6	4
Yaşadığı Bölgedeki Ekonomik Faaliyetler	Katılımcı 7, Katılımcı 6, Katılımcı 3, Katılımcı 1	4
Buluş Yapanlar ve Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri	Katılımcı 5, Katılımcı 13, Katılımcı 4, Katılımcı 3, Katılımcı 2	5
Cevapsız	Katılımcı 14, Katılımcı 15, Katılımcı 16, Katılımcı 17, Katılımcı 10, Katılımcı 8, Katılımcı 12	7

Tablo 16’da Bilim Çocuk Dergisi’nden 5. sınıf sosyal bilgiler dersinin hangi konusunda faydalandınız sorusuna Katılımcı 3 “*Üretim Dağıtım ve Tüketim ünitesinde yer alan ‘Yaşadığı Bölgedeki Ekonomik Faaliyetler’ konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi’nin 2006 yılının Ocak ayı sayısında yer alan ‘Lahanalar’ adlı konudan faydalandım*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 1 “*Yaşadığı Bölgedeki Ekonomik Faaliyetler konusunu işlerken derginin 2012 yılının Şubat ayı sayısında yer alan ‘İplikler Dokumaya Hazırlanıyor’ adlı konudan faydalandım*” demiştir. Yine Katılımcı7 “*2006 yılının Ekim ayına ait sayısında yer alan ‘Çarşıdan Aldım Bir Tane, Eve Geldim Bin Tane’ adlı konudan faydalandığımı*” belirtmiştir. Katılımcı4; “*Bilim, Teknoloji ve Toplum*” ünitesinde yer alan ‘*Buluş Yapanlar ve Bilim İnsanlarının Ortak Özellikleri*’ konusunu işlerken derginin 2013 yılı Ekim ayı sayısında yer alan ‘*Simit ve Peynirle Bilim İnsanları Mimar Sinan*’ adlı konudan faydalandımı” diye ifade etmiştir. Katılımcı2 ise; “*Bilim Çocuk Dergisi’nin 2002 yılının Eylül ayına ait sayısında yer alan ‘Bilim Çocuk Kartlarıyla Bilim İnsanları’ adlı konudan faydalandığımı*” belirtmiştir. Katılımcı9; “*Teknolojik Ürünler ve Toplum Hayatımız konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi’nin 2009 yılı Temmuz ayı sayısında yer alan ‘Bilgisayar Dünyasından’ adlı konudan faydalandım*” şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 17
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nden 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinin Hangi Konusunda Faydalandınız? Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler	Katılımcı 13, Katılımcı 1, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 11, Katılımcı 17, Katılımcı 16, Katılımcı 15, Katılımcı 14	9
Kardeşliğin Meyvesi	Katılımcı 3	1
İklimler ve İnsan Yaşantıları	Katılımcı 2, Katılımcı 9	2
Cevapsız	Katılımcı 1, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 11, Katılımcı 17, Katılımcı 16, Katılımcı 15, Katılımcı 14	8

Tablo 17’de Bilim Çocuk Dergisi’nden 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin hangi konusunda faydalandınız sorusuna 6. Sınıfın Sosyal Bilgiler dersine giren katılımcılar cevap vermişlerdir. Katılımcı 7 “ *Ülkemizin Kaynakları ünitesinde yer alan ‘Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler’ konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi’nin 1998 yılının Aralık ayına ait sayısında yer alan ‘Kömür Deyince’ adlı konudan faydalandım*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı2; “*İklimler ve İnsan Yaşantıları konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi’nin 2002 yılının Şubat ayına ait sayısında yer alan ‘Kardan Ev İglo’ adlı konudan faydalandım*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı13; “*Ülkemizin Kaynakları ünitesinde yer alan ‘Ülkemizin Kaynakları ve Ekonomik Faaliyetler’ konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi’nin Temmuz 2007 sayısında yer alan ‘Güneşten Alırım Enerjimi’ konusundan faydalandım*” şeklinde ifade etmiştir. Yine Katılımcı16; “*Bilim Çocuk Dergisi’nin 1999 yılının Eylül ayına ait sayısında yer alan ‘Muz’ konusundan faydalandım*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 3 ise “ *Ülkemiz ve Dünya ünitesinde yer alan ‘Kardeşliğin Meyvesi’ konusunu işlerken Bilim Çocuk Dergisi’nin 2015 yılının Eylül ayında yer alan ‘Işık Kirliliği’ adlı konudan faydalandım*” şeklinde ifade etmiştir. 8 katılımcı ise bu soruya yanıt vermemiştir.

Tablo 18
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin Derste Kullanılması Size Nasıl Bir Bakış Açısı Kazandırdı? Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Güncel bilgilerin ve konuların basit anlatılması	Katılımcı 13, Katılımcı 4, Katılımcı 5, Katılımcı 11	4
Çocukta farkındalık yaratabilecek bir anlatım sağladı	Katılımcı 7, Katılımcı 14	2
Dersler daha merak uyandırıcı ve eğlenceli oldu	Katılımcı 7, Katılımcı 12, Katılımcı 6, Katılımcı 10, Katılımcı 14	5
Ders konularının çocuk dergisinde eğlenceli ve bilimsel olarak anlatılması	Katılımcı 12, Katılımcı 15, Katılımcı 14, Katılımcı 17	4
Farklı konuların dergide olması çocukların ufkunu genişletti	Katılımcı 2, Katılımcı 15, Katılımcı 14	3
Farklı disiplinlerle işbirliği yapmama sağladı	Katılımcı 3	1
Pek bir şey kazandırmadı	Katılımcı 9, Katılımcı 8, Katılımcı 16, Katılımcı 1	4

Tablo 18'de verilen bulgularda Bilim Çocuk Dergisi'nin derste kullanılması size nasıl bir bakış açısı kazandırdı sorusuna Katılımcı 2 "*Kesinlikle farklı bir bakış açısı kazandırır. Ders kitaplarımızda olmayan birçok konuda çocukların ufkunu genişletebilme olanağı sunuyor*" şeklinde belirtmiştir. Katılımcı 14 "*Evet tabii ki, yeni bir bakış açısı kazandırdı. Kitaptaki konuları işlerken her öğrencinin dikkatini çekemeyebiliyordum. Sosyal Bilgiler dersi olduğu için belki de çocuklarda bir önyargı oluyordu. Fakat Bilim Çocuk Dergisi'ni kullanırken derse pek ilgi göstermeyen çocukların bile merakla takip ettiklerini, ilgilerini çeken konular olduğunu gözlemledim*" şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 1 "*Sanırım hayır. Farklı bir bakış açısı kazandırmaya da; çocuklar için ders konularını bir çocuk dergisinde eğlenceli ve bilimsel bir şekilde görmek onlara farklı bir bakış açısı kazandırdı diyebilirim*" şeklinde dile getirmiştir. Katılımcı 3 "*Farklı disiplinlerle daha etkili bir işbirliği yapmada olumlu fikirler edindim*" derken; Katılımcı 6 "*Çocuklara ders anlatırken merak duygularını uyandırmayı başardım ve sorgulama yetilerinin gelişmesini sağladım*" şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 19
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nde Hangi Özellikler Ön Plana Çıkmaktadır?
Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Eğlendirerek öğretmesi	Katılımcı 13, Katılımcı 10, Katılımcı 6, Katılımcı 4, Katılımcı 1	5
Görsel olarak etkilemesi	Katılımcı 14, Katılımcı 15, Katılımcı 11, Katılımcı 10, Katılımcı 9, Katılımcı 8, Katılımcı 6, Katılımcı 5, Katılımcı 4, Katılımcı 3, Katılımcı 1, Katılımcı 12, Katılımcı 2	13
Çocuklarda merak uyandırması	Katılımcı 14, Katılımcı 2, Katılımcı 1, Katılımcı 12, Katılımcı 7	5
İlgi çekici konuların olması	Katılımcı 15, Katılımcı 6, Katılımcı 5, Katılımcı 3, Katılımcı 2, Katılımcı 1, Katılımcı 12, Katılımcı 7	8
Kâğıt kalitesi, ekleri	Katılımcı 17, Katılımcı 11, Katılımcı 4, Katılımcı 2, Katılımcı 1	5
Cevapsız	Katılımcı 16	1

Tablo 19'da verilen bulgularda Bilim Çocuk Dergisi'nde hangi özellikler ön plana çıkmaktadır? Sorusuna 16 Katılımcı yanıt verirken; 1 Katılımcı yanıt vermemiştir. Katılımcı 2 "*Şehirde büyümüş çocukların doğa ve hayvanlar hakkında çok fazla bilgi sahibi değiller. Bu tarz dergiler çeşitli görseller ile bu konuda çocuklara yardımcı oluyor*" demiştir. Katılımcı 9 "*Görsel alanda faydalı olduğunu düşünüyorum. Görseller çok ilgi çekici, çok canlı. Yazınsal anlamda da mutlaka faydası oldu. Farklı bilgiler yönünden de çocukların ilgisini çektiğini düşünüyorum*" şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 7 "*Çocukları bilim dünyasına çekebilecek, farkındalık yaratabilecek bir dergi. Çocukları ilme, deneye, gözleme, merak duygusuna sevk ediyor*" şeklinde dile getirmiştir. Katılımcı 1 "*Renkli olması, kuşe kâğıt olması, karikatürler, etkinlikler, boyama sayfası, posterlerin bulunması yanı sıra bilimsel bilgilerin yaşlarına uygun şekilde ve görsel öğelerle desteklenerek verilmesi bence ön plana çıkan özellikleridir. Ayrıca beraberindeki maket, bilgi ve oyun kartları da dergiyi öne çıkartan özellikleri arasında yer alır*" demiştir. Katılımcı 4 "*Renkli olması, karikatürler olması, etkinliklerin olması, eklerin olması, kâğıt kalitesi, görsel öğelere yer vermesi ile ön plana çıkmaktadır*" şeklinde ifade etmiştir.

Tablo 20
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Ders İşleyişinde Hangi Alanda -Görsel, Yazınsal, Farklı Bilgiler- Faydalı Oldu? Sorusuna İlişkin Görüşler

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Görsel, yazınsal	Katılımcı 13, Katılımcı 7, Katılımcı 12, Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 5, Katılımcı 6, Katılımcı 11, Katılımcı 17, Katılımcı 16, Katılımcı 15, Katılımcı 14	14
Ekler	Katılımcı 13	1
Karikatürlerin olması	Katılımcı 4	1
Güncel olması	Katılımcı 6, Katılımcı 9	2
Farklı anlatım, farklı bilgiler	Katılımcı 6, Katılımcı 8, Katılımcı 11, Katılımcı 17, Katılımcı 14	5
Cevapsız	Katılımcı 10	1

Tablo 20’de Bilim Çocuk Dergisi ders işleyişinde hangi alanda -görsel, yazınsal, farklı bilgiler - faydalı oldu sorusuna 16 Katılımcı yanıt verirken; 1 Katılımcı yanıt vermemiştir. Katılımcı 16 “*Görsel ve yazınsal alanda daha ilgi çekici olduğunu gözlemledim*” demiştir. Katılımcı 13 “*Dergi verdiği eklerle öğrencilerin öğrenmesinde bir farklılık getiriyor*” derken; Katılımcı 6 “*Daha çok görsel olmakla birlikte yazınsal ve farklı bilgilerin verilmesi alanında da faydalı oldu*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 14 “*Farklı bilgilerin verilmesinde faydalı oldu*” demiştir. Katılımcı 3 “*Hem bol miktarda resim hem de sıkmayan yazılar son derece faydalı oldu*” şeklinde dile getirmiştir.

Tablo 21
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Öğrenme Sürecinde Öğrenciyi Aktif Kılmakta mıdır? Sorusuna İlişkin Görüşler

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Dergi sahip olduğu etkinliklerden dolayı aktif kılmaktadır	Katılımcı 14, Katılımcı 15, Katılımcı 17, Katılımcı 5, Katılımcı 1, Katılımcı 13, Katılımcı 9	7
Öğrenme daha etkili oluyor	Katılımcı 3, Katılımcı 4, Katılımcı 6, Katılımcı 7, Katılımcı 12, Katılımcı 10, Katılımcı 8, Katılımcı 11	8
Sınav kaygısı yok	Katılımcı 2	1
Cevapsız	Katılımcı 16	1

Tablo 21’de Bilim Çocuk Dergisi öğrenciyi aktif kılmakta mıdır? Sorusuna Katılımcı 16 cevap vermezken; Katılımcı 9 “*Dergi sahip olduğu ekler ve yaptırdığı etkinliklerle öğrenciyi aktif kılmaktadır*” demiştir. Katılımcı 2 “*Ders kitabı psikolojisi ile yaklaşmadıkları için öğrenci üzerinde daha etkili oluyor. Çünkü sınav olma gibi bir kaygı vermiyor*” diye ifade etmiştir. Buradan da sınavın öğrenci üzerinde nasıl bir etki yarattığı anlaşılabilir. Katılımcı 15 “*Öğrenci öğrenmek için çaba sarf ediyor*” diye ifade etmiştir. Öğrenci de oluşan bu duygu öğrencinin daha azimli ve kararlı olmasını sağlamaktadır.

Tablo 22
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Öğrencide Öğrenme İsteği Uyandırdı mı? Sorusu İle İlgili Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Dergi içindeki bilgiler merak duygusu uyandırdı	Katılımcı 11, Katılımcı 9, Katılımcı 8, Katılımcı 10, Katılımcı 12, Katılımcı 7, Katılımcı 6, Katılımcı 4, Katılımcı 17	9
Görselliği, çocuk seviyesine uygunluğuyla öğrenme isteği uyandırdı	Katılımcı 13, Katılımcı 16, Katılımcı 2, Katılımcı 1, Katılımcı 3, Katılımcı 5, Katılımcı 15, Katılımcı 14	8

Tablo 22’de Bilim Çocuk Dergisi öğrencide öğrenme isteği uyandırdı mı? Sorusuna Katılımcı 17 “*Hem öğrenme isteği, hem de araştırma isteği uyandırmaktadır*” diye ifade etmiştir. Bu durum öğrenciyi derse daha aktif katılmasını sağlayacağı gibi öğrencide okula karşı yoğun ilginin de olmasına vesile olacaktır. Katılımcı 7 “*Araştırma yapma, öğrenme ve okuma isteği uyandırmaktadır*” diye belirtmiştir. Bu anlamda öğrencide bilimsel araştırma yapma, hedefini belirleme konusunda öğrenciye yardımcı olabilir. Katılımcı 2 “*Özellikle farklı görselleri ile öğrencide öğrenme isteği uyandırmıştır*” diye ifade etmiştir. Görselliğin öğrencide yarattığı olumlu etkiyle öğrencide öğrenme isteği daima canlı kalmasını sağladığı verilen bu yanıtın anlaşılabilir.

Tablo 23
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi Güncel Olması Nedeniyle Öğrenciyi Daha Duyarlı Kılmakta mıdır? Sorusu İle İlgili Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Güncel olması ilgisini çekiyor	Katılımcı 14, Katılımcı 15, Katılımcı 17, Katılımcı 5, Katılımcı 2, Katılımcı 4, Katılımcı 6, Katılımcı 16, Katılımcı 13, Katılımcı 12, Katılımcı 8, Katılımcı 9	12
Takip isteği uyandırıyor	Katılımcı 3, Katılımcı 1	2
Etkin birey olmasını sağlıyor	Katılımcı 7	1
Çözüm önerileri sunmasını sağlıyor	Katılımcı 10	1
Çevreye karşı duyarlı olmasını sağlıyor	Katılımcı 11	1

Tablo 23’de Bilim Çocuk Dergisi güncel olması nedeniyle öğrenciyi daha duyarlı kılmakta mıdır? Sorusuna verilen cevaplara bakıldığında; Katılımcı 7 “*Evet; Öğrenciyi duyarlı kılar. Güncel konular ve evrensel konuların yanı sıra ülkenin gündemiyle ilgili özel konularda vurgulanarak öğrenci daha duyarlı ve etkin bireyler olarak yetişirler*” diye ifade etmiştir. Bu anlamda; öğrencide ülkesine, çevresine karşı sorumluluk duygularının oluşmasına katkı sağlayabilir şeklinde dile getirebiliriz. Katılımcı 17 “*Derginin güncel olması önemli tabii ki. Öğrencinin merakla beklemesini sağlar ve ilgisini sürekli kılar*” derken; Katılımcı 1 “*Evet, kesinlikle öğrenciyi duyarlı kılmaktadır. Son olayları, ülkede ve dünyada ki güncel bilgileri takip etme isteği ile bu duyarlılığa şahit olduğunu diye ifade ederken ders işlenişinde öğrencinin derse katılımında bunun anladığını*” ifade etmiştir. Katılımcı 10 ise “*Evet; Öğrenciyi duyarlı kılmaktadır. Çünkü derginin güncel olması öğrencinin dünya sorunlarına çözüm önerileri sunmasını sağlıyor*” diye ifade etmiştir.

Tablo 24
Öğretmenlerin Bilim Çocuk Dergisi'nin Ders Kitaplarına Benzer Veya Farklı Yönlerini Belirtir misiniz? Sorusuna İlişkin Görüşleri

Düşünceler	Katılımcılar	Katılımcı Sayısı
Farklı; ekleri var ve daha güncel	Katılımcı 13, Katılımcı 17, Katılımcı 11, Katılımcı 10, Katılımcı 6, Katılımcı 4, Katılımcı 1	7
Farklı; konular daha eğlenceli ve merak uyandırıcı	Katılımcı 12, Katılımcı 17, Katılımcı 3	3
Farklı; çok geniş ve farklı konular var	Katılımcı 7, Katılımcı 17, Katılımcı 6, Katılımcı 1	4
Farklı; yaparak yaşayarak yapabileceğin etkinlikler var	Katılımcı 14, Katılımcı 16	2
Farklı; kullanılan görseller ders kitabından daha çekici	Katılımcı 14, Katılımcı 17, Katılımcı 10, Katılımcı 9, Katılımcı 5, Katılımcı 4, Katılımcı 3	7
Farklı; farklı disiplinler arası ilişki içeren konular var	Katılımcı 15, Katılımcı 6	2
Benzer; reklam yok	Katılımcı 15, Katılımcı 6	2
Benzer; çevre ve teknoloji ile ilgili konular var	Katılımcı 7, Katılımcı 16, Katılımcı 2	3
Benzer; öğretici ve didaktik bilgiler	Katılımcı 14, Katılımcı 16, Katılımcı 17, Katılımcı 11, Katılımcı 8, Katılımcı 6, Katılımcı 5, Katılımcı 4, Katılımcı 1	9
Benzer; dili açık ve anlaşılır	Katılımcı 15	1

Tablo 24’de Bilim Çocuk Dergisi’nin ders kitabı ile benzer ve farklı yönlerini belirtir misiniz? Sorusuna bütün katılımcılar cevap vermiştir. Katılımcı 1 “ *Benzerlik olarak: yazılı bilgiler ve görsel olma özellikleriyle benzerdir. Farklı yönleri ise Bilim Çocuk Dergisi ders kitabına göre daha günceldir. Ayrıca ders kitabında bulunmayan bilimsel içeriğe sahiptir. Bir fark da yanında verilen maket, bilgi ve oyun kartlarıdır*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 3 “*Ders kitabından oldukça farklı özellikleri var. Sürekli bir öğrenme isteği yaratıyor. İçeriğindeki resim ve bilgiler öğrenciyi daha motive edici hale getirmektedir*” diye belirtmiştir. Katılımcı 5 “*Farklı olarak: daha görsel zenginliğe sahip; benzer olarak da ikisinde de verilen bilgiler benzerdir*” diye

ifade etmiştir. Katılımcı 17 “*Ders kitaplarında belli bir müfredata göre konular düzenlenip anlatılmaktadır. Bilim Çocuk Dergisi’nde ise güncel konular, ilgi çekici konular gibi farklı içeriklere sahip konular içermektedir*” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcı 15 “*Benzer yönleri: her ikisinin de dili açık ve anlaşılır olduğu gibi ikisinde de reklama yer verilmemiştir. Farklı yönleri: dergi daha renkli, güncel konulara yer veriyor, kâğıdın kalitesi farklı, ekleri var ve farklı derslere hitap edebilir*” şeklinde dile getirmiştir. Katılımcı 14 “*Benzer yönü: elbette öğretici, didaktik olması. Ancak kullanılan görseller, ilgi çekicilik anlamında ders kitabından farklı. Öğrencinin yaparak yaşayarak yapabileceği etkinlikler olması açısından da ders kitabından farklı özellikler barındırmaktadır*” diye ifade etmiştir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın amacı; Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan konuların 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde nasıl kullanılır? Bunu görmektir. Bu bölümde öğretmenlerle yapılan görüşmelerin sonucu ile Bilim Çocuk Dergisi'nin içerik analizinde elde edilen bulgulara ait sonuçlara yer verilmiştir. Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan konuların ve 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf sosyal bilgiler dersi kazanımlarıyla ilişkilendirmede elde edilen sonuçlar ve öğretmen görüşleri ile elde edilen sonuçlar olarak iki ayrı başlık halinde verilmiştir

5.1. Sonuçlar

Bu bölümde Bilim Çocuk Dergisi'ndeki konuların 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf Sosyal Bilgiler dersinin konuları ve kazanımları ile elde edilen sonuçlar ve Bilim Çocuk Dergisi'nin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması ile ilgili öğretmenlerle yapılan görüşmelerde elde edilen sonuçlar verilmiştir.

5.1.1. Bilim Çocuk Dergisi'ndeki Konular ve Kazanımlarla İlişkilendirme ile İlgili Sonuçlar

Bilim Çocuk Dergisi, her ayın 15'inde yayımlanan ve Türkiye'nin en çok satılan çocuk dergilerinden biridir (175.7450). Aylık ortalama 150 bin adet basılmaktadır. Derginin en önemli özelliklerinden biri dergide reklamlara yer verilmemesidir. Dergi, sadece TÜBİTAK yayınlarının tanıtımına ve abonelik ile ilgili birkaç sayfaya yer vermektedir. Unutulmaması gereken bir husus, TÜBİTAK tarafından çıkarılan derginin kazanç amacı taşımadığı gerçeğidir. Bilim Çocuk Dergisi'nde önemli değişimler 2002 yılında "Bilim Çocuk Kartlarının" eklenmesi, 2007 yılında "Simit ve Peynirle Bilim İnsanı Öyküleri" köşesinin eklenmesi, 2003 yılında "Buluş Atölyesi" köşesinin eklenmesi, 2006 yılında "Bilimle Uğraşalım" bölümünün yer almaya başlaması derginin zenginliğini ortaya koymaktadır.

Bilim Çocuk Dergisi'nde 2007 yılına doğru gelindikçe bir değişme ve gelişme göze çarpmaktadır. Özellikle yazıya daha az önem verildiği görselliğin ön plana çıktığını görmekteyiz. Metinler daha az ve öz olarak verilmektedir. Diğer bir hususta bilimsel terimlerin kullanılma oranı düşmüş ve çocukların anlayacağı daha açık ve yalın bir dilin kullanılmış olmasıdır. Bununla beraber Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan konular ve 4,5,6 ve 7'nci sınıf sosyal bilgiler dersi konularıyla ilişkilendirilebilir. Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan konuların 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf sosyal bilgiler dersi konularıyla ilişkilendirmede şu sonuçlara ulaşılmıştır: Dergide yer alan konuların 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi konuları ilişkilendirdiğimizde toplam 255 konunun dergide yer aldığını, en çok konunun Üretimden Tüketime adlı üniteye ait konular olduğunu görmekteyiz. 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde toplam 481 konunun Bilim Çocuk Dergisi'nde yer aldığı; en çok Adım Adım Türkiye ve Ürettiklerimiz adlı ünitelere ait konular olduğunu görmekteyiz. 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde toplam 252 konunun Bilim Çocuk Dergisi'nde yer aldığını görmekteyiz. En çok konu ise Ülkemizin Kaynakları ve Yeryüzünde Yaşam adlı ünitelerine aittir. 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili toplam 178 konu Bilim Çocuk Dergisi'nde yer almaktadır. En çok konu ise Ülkeler Arası Köprüler adlı üniteye aittir. Buradan da anlaşılacağı gibi 4, 5, 6'ncı sınıf sosyal bilgiler dersinde Bilim Çocuk Dergisi'nin kullanılabilirliği daha fazladır. 7. sınıfta da ise konu sayısının az olması derginin kullanılabilirliğini azaltsa da dergi derste kullanılabilir. Gerek dergide yer alan konuların sınıf düzeyindeki ilişkisi, gerekse öğretmenlerle yapılan görüşmede ulaşılan bulgular derginin derste kullanılabileceği ve öğrencilerin dergiden faydalanabilecekleri sonucuna ulaşmamız mümkündür.

Bilimsel alanda meydana gelen gelişmeler; öğrencilerin yaratıcı, sorgulayıcı ve eleştirel düşünmesini sağlar. Bütün bu gelişmeler öğrencide bilim ve teknolojinin toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini öğrenerek bilgiye ulaşmada teknolojiyi kullanma yeteneği edinmesini sağlar. Diğer taraftan, teknolojilerin günlük yaşam ile ne derece ilgili olduğunu öğrenir. Bu bağlamda 2012'de eğitim hayatımıza giren EBA' ya ve biz eğitimcilerde de büyük görev düşmektedir. EBA'nın Sosyal Bilgiler dersi anlatımında aktif olarak kullanılabileceğini, Bilim Çocuk Dergisi'nden de EBA üzerinden faydalanılabileceği anlaşılmaktadır. Eğitimcilerin aktif olarak EBA'yı kullanması için Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA üzerinden tekrar verilebileceği gibi çocuk yayınlarının

kaynak olarak kullanılmasını, MEB teşvik edebilir. Eğitim kurumlarında sadece yarışmalar ve projeler olunca TÜBİTAK adının duyulması yeterli değildir. TÜBİTAK'ın MEB ile işbirliğinin artırılması için bu bir basamak olarak görülebilir.

Genel bir değerlendirmeye bakıldığında dergide yer alan konuların Sosyal Bilgiler dersi konuları ile birebir örtüşmeyebilir. Fakat Bilim Çocuk Dergisi'nin; Sosyal Bilgiler dersinde yer alan konuları farklı anlatmış olması dergiyi renkli kılmaktadır. Özellikle sınav korkusunun olmaması, ödevlendirme yapılmaması, bilgilerin yazı olarak deftere geçirilmemesi dergiyi çocukların gözünde önemli kılmaktadır.

5.1.2. Bilim Çocuk Dergisi'ndeki Konuların Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması ile İlgili Öğretmenlerle Yapılan Görüşmelerden Elde Edilen Sonuçlar

Çalışma grubunu oluşturan 17 öğretmen ile yapılan görüşmeler neticesinde şu sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmenlerin en kıdemlisi 26 yıldan fazla hizmet süresi olan 1 öğretmen, kıdemi en az olan da 1 - 5 yıl arasında hizmet süresi olan 3 öğretmen, 6 - 10 yıl arasında hizmet süresi olan 5 öğretmen, 11- 15 yıl hizmet süresi olan 2 öğretmen, 16 - 20 yıl hizmet süresi olan 6 öğretmen çalışma grubunda yer almaktadır. Görüşme yapılan öğretmenlerin 4'ü 4. sınıf öğretmeni; 13'ü ise Sosyal Bilgiler öğretmenidir.

Öğretmenlere sorulan sorular ders ve ders işleyişi, EBA, Bilim Çocuk Dergisi ile ilgilidir. Sosyal Bilgiler ders işleyişi ile ilgili sorulan soruya öğretmenlerin “bilinçli vatandaş ve tarihimizi öğretir” temaları üzerinde durdukları; “sosyal bilgilerin vatandaşlık bilinci oluşturmada önemli bir yere sahip olduğunu” şeklinde dile getirmişlerdir. Dersin işleyişinde gelişen teknolojik araçların - akıllı tahta - olmasının yeterli olmadığını bu araçların kullanılması öğretilmesi için internet erişiminin olmasının, sınıf mevcutlarının düşürülmesinin gerektiğini ifade etmişlerdir. Ders işleyişinde çalışılan bölgede öğrencilerin sosyal profil bakımından çeşitlilik gösterdiği, maddi anlamda yetersizlikler, sosyal anlamda sıkıntıların olduğu, öğrencilerde hazır bulunuşluk düzeyinin yeterli olmadığı ve diğer sosyal problemler (boşanmış aile çocukları, düşük gelirli aile çocukları, yurt öğrencileri vb.) eğitim ve öğretimin yapılmasında daha çok eğitimin yapılmaya çalışıldığını; öğretimin ise bunun gölgesinde

kaldığını belirtmemiz gerektiğini dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin bunun sonucunda öğrencilere ders kitabı dışında verilecek olan kaynakların daha çok kendileri tarafından temin edildiğini belirtmişlerdir. EBA ile ilgili sorulan sorularda alınan sonuçlara bakıldığında ise öğretmenlerin 9'u EBA'yı akıllı tahta ve internet erişiminin yetersiz olması nedeniyle kullanmadıklarını, sadece 7 öğretmenin derste EBA'yı kullandıklarını, 1 öğretmen ise bu soruya yanıt vermemiştir. EBA'yı kullanan öğretmenlerimiz "Oysaki EBA'nın çok zengin bir kaynak olduğunu hem öğretmen hem de öğrencinin faydalanıp yapmış oldukları çalışmalarını göndermeleri açısından karşılıklı bir eğitim-öğretim anlayışının oluşmasını sağladığı" şeklinde ifade etmişlerdir. Örneğin; "EBA' da verilen Bilim Çocuk Dergisi'ni kullandıklarında öğrenciden olumlu dönüt aldıklarını" ifade etmişlerdir. Ders içerisinde EBA'yı kullandıkları süre boyunca öğrencide merak duygusunun uyandığı, EBA'nın öğrencilere ilgi çekici geldiğini belirtmişlerdir. Bilim Çocuk Dergisi'nin EBA üzerinden kullanımında ise dergiyi alım gücü olmayan öğrencilerin de dergiden faydalanma şansını elde ettiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte Sosyal Bilgiler dersinin sözel ve tekrar gerektiren bir ders olduğu öğrenci motivasyonunun artmasında EBA'nın katkı sağladığı ulaşılabılır diğer bir sonuçtur. Katılımcılar Fatih projesi kapsamında hayata geçirilmeye çalışılan EBA'nın tam olarak eğitim-öğretim hayatımızda olması gereken yerde olmadığı şeklinde görüş belirtmişlerdir. Bu anlamda derginin burada kullanılması EBA'yı daha aktif hale getireceği gibi akıllı tahtayı da aktif kılacaktır. Araştırmanın katılımcıları müfredat ile ilgili olarak da müfredatın düzenlenmesi konusunda MEB'in bir çalışma yapmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretmenlerimizin ders işlenirken kaynak kullanmadıkları sadece bir kaç öğretmenimizin kaynak kullandığı diğer bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunda etkili olan MEB'in kaynak kullanmasına izin vermemesidir. Bunun çözümü olarak öğretmenlerimiz EBA'nın daha zengin hale getirilmesi, bazı çocuk yayınlarının çocuklara ücretsiz olarak abonelik sisteminin oluşturulması gerektiğini dile getirmişlerdir. EBA'nın hayata geçmesi için internet ağının aktif olması, akıllı tahtası olmayan okulların bu eksikliğinin giderilmesi, Fatih Projesi hakkında bilgisi olmayan öğretmenlerimize seminer verilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerimizin Bilim Çocuk Dergisi'nden nasıl faydalandıklarına bakıldığında genel itibariyle 4, 5, 6 ve 7'nci sınıf

düzeyinde konuların olduğu 5 ve 6'ncı sınıf düzeyinde daha çok yararlanma imkânının olduğu görülmektedir. Özellikle derginin kullanılmasıyla beraber öğretmenlerimizin bakış açılarında bir değişimin olduğu, dersi daha ilginç kılabildikleri, öğrencinin algısının derste uzun süre tutmayı başardıklarını ifade etmişlerdir. Dergide yer alan eklerin ve derginin görsel ve yazınsal olarak zengin olması dergiyi daha da önemli kılmaktadır. Öğretmenlerin; farklı sınıf düzeyinde farklı konulardan dergiden istifade ettikleri görülmektedir. Bu da Bilim Çocuk Dergisi'nin kullanılabilirliğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle akıllı tahta eksiğinin giderilmesi ve beraberinde internet ağının oluşturulması, Fatih Projesi'ni de daha iyi hayata geçirilmesini sağlayacağı gibi Bilim Çocuk Dergisi'nden de faydalanmayı kolaylaştıracaktır. Araştırmaya katılan bütün öğretmenler, Bilim Çocuk Dergisi'nin bütün özellikleriyle (içerik, kâğıt kalitesi, ekler, görsellik) ön plana çıktığını belirtirken aynı zamanda bu özelliklerin öğrencilerinin beğenisini kazanmada önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin dergiyi sevmelerinde sınav kaygısının olmaması, güncel olması, eklerin olması, renkli olması gibi özelliklerinden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bu anlamda, Bilim Çocuk Dergisi'nin bir TÜBİTAK yayını olduğu, öğrenciler tarafından sevildiği, dersin işlenişini daha verimli hale getirdiği ifade edilebilir.

Bütün bu özelliklere sahip olan ve 2018 yılında yayından kaldırılan Bilim Çocuk Dergisi'nin tekrar EBA üzerinden verilmesi bir ihtiyaçtır. Alım gücü olmayan öğrencilere de faydalanma imkânını sunacağı gibi EBA'nın da daha aktif kullanılmasını sağlayacaktır. Bütün bu çözümler hem öğrenci lehine olacaktır hem de Fatih Projesi'yle tanışan öğrenciler için, EBA daha aktif hale gelecek ve öğretmenlerin ders işleyişini daha verimli hale getirecektir. EBA'nın kullanılması eğitim öğretim faaliyetlerini kolaylaştırdığı gibi, öğrencileri ezbercilikten kurtaran ve bilginin kalıcı hale gelmesini sağlayan bir platformdur. Öğretmenler tarafından daha sık kullanılması için gerek hizmet içi eğitimler ile gerekse dönem ortalarında yapılacak toplantılar ile öğretmenler bilgilendirilmeli, cesaretlendirilmelidir. İçerikler zenginleştirilmeli ve okullarda velileri bilgilendirici seminerler düzenlenmelidir. Bu sayede öğrencilerin EBA'yı evde daha verimli kullanmaları sağlanmalıdır. Bu bilgiler ışığında TÜBİTAK yayını olan Bilim Çocuk Dergisi'nin tekrar EBA üzerinden yayınlanması yerinde olacaktır.

5.2. Tartışma

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara bakıldığında öğretmenlerin ders işlenişinde en fazla kullandıkları materyallerin başında ders kitabı, internet kaynakları, kendi hazırladıkları notlar ve çalışmalar, yardımcı kaynaklar, EBA gelmektedir. Kullandıkları diğer bir materyal de çocuk dergileridir. Bu dergilerden biri olan Bilim Çocuk Dergisi ile ilgili araştırma yapan; Babadoğan, Uysal ve Kunduroğlu'nun (2008) "TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisi'nde Temel Alınan Öğrenme ve Öğretme Stratejileri" adlı çalışmasında; öğretim ve öğrenimi çeşitli faktörlerin etkilediği ifade edilmiştir. Deneyim, kişisel bilgi ve beceri, bireylerin öğrenmede yaşadığı güçlükleri anlama, öğretim yöntem ve tekniklerinin çoğuna aşına olma gibi etkenler sıralanabilir. Bu faktörlerden haberdar olma ve öğretimi bu yönde şekillendirme öğrenmeyi kolaylaştıracaktır. Öğretim yapılırken bireylerin yaşları, ilgileri göz önünde tutulmalıdır. Bu anlamda Bilim Çocuk Dergisi'nin çocukların yaşlarına hitap ettiği, ilgilerini canlı tuttuğu, merak duygusu uyandırdığı, araştırmacı yönlerini geliştirdiğini dile getirebiliriz. Çocuk yayınlarının önemi ile ilgili araştırma yapan Şimşek'e (2001) göre; çocukların ilgisini çeken, görsel malzeme kullanan çocuk dergileri eğitim konusunda önem taşımaktadır. Çocuk dergilerinde eğitimle ilgili yazılar ve yorumlar, çeşitli hikâye, masal, öykü gibi zengin bir içerik bulunur. Bu içerikler ders müfredatına uygun eğitim öğretim konuları olmakla beraber bunlara ait sorular, bilmeceler, çocuk oyunları ve eğlence konularını da kapsamaktadır. Derginin öğretici - eğitici yönünde de kavramların tanımlanması, görselleştirilmesi, somutlaştırılması, oyunlaştırılması eklerle zengin kılınması vardır. Bu anlamda Bilim Çocuk Dergisi vermiş olduğu ekler, masa üstü oyunlar, maket ve çıkartmalarla çocukların eğitici-öğretici yönüne hitap etmektedir. Derginin içerik olarak Sosyal Bilgiler dersi içeriğine hitap eden konulara sahip olması derginin kullanılabilirliğini gösterir.

Alabaş ve Kamer'e (2016) göre; Çocuk dergileri içerdikleri farklı türden yazılar ve çizimlerle okuyucuları açısından popüler bir eğlence kaynağıdır. Bu nedenle çocuk dergileri aktarılmak istenilen mesajların hedef kitleye ulaşmasını kolaylaştırması bakımından çocukların zihinsel ve dilsel gelişimi için önemli bir araçtır. Bu anlamda Bilim Çocuk Dergisi'nin sadece Sosyal Bilgiler dersi değil; Fen Bilgisi ve Türkçe

derslerine hitap eden konuları da barındırdığı sonucuna ulaşılabiliriz. Bu durum öğrencilerin farklı disiplinler arasında bağlantı kurmasına yardımcı olur. Bilim Çocuk Dergisi'nde yer alan karikatür, bulmaca, oyun gibi bölümler çocukların kişisel gelişimine katkıda bulunmuş olur. Dergide güncel konular -spor, yarışmalar, kutlamalar- yer aldığı gibi geçmişe ait tarihi bilgilerde - tarihi miras - yer almaktadır. Bu da öğrencilerin, tarihi bilgi ve günümüz arasında bağlantı kurmasını sağlayacağı gibi günümüzle olan ilgisinin canlı kalmasını sağlar.

Ungun ve Yiğit'e (2014) göre çocuklarda okuma kültürünün gelişmesinde çok önemli yere sahip olan süreli yayınların devlet kurumları tarafından desteklenmesi, MEB'in bu yayınlara özel bir bütçe ayırması çocuk eğitimi açısından önem taşımaktadır. Bu anlamda çocuk yayınlarına EBA üzerinden daha çok yer verilebilir. Önceleri EBA üzerinden verilen ve 2018 yılında verilmemeye başlanan Bilim Çocuk Dergisi EBA üzerinden tekrar verilebilir. Özellikle burada MEB'in çocuklar için dergi abonelik sistemini başlatması, derse destek amaçlı bazı yayınları da desteklemesi önemlidir. Bu anlamda öğrenciler için çocuk yayınlarına ücretsiz olarak abonelik sistemi oluşturabilir.

Çocuk yayınları ile ilgili araştırma yapan Bulut ve Kuşdemir'e (2013) göre; TÜBİTAK tarafından yayınlanan 8-10 yaş grubu çocuk yayınlarındaki tema ve konuların çocukların özelliklerine uygun olduğu; dil ve anlatım bakımından anlaşılabilir ve okunabilir olduğu; çocuğa kazandırılmak istenen duygu ve düşünce ile anlatılan konuların uyumlu olduğu söylenebilir. Bu araştırmaların ortak sonucu olarak çocuk yayınları içerisinde adlandırdığımız çocuk dergileri çocukların eğitiminde, gelişmesinde ve öğretmen için bir kaynak olarak kabul edilebilir. Anlaşılacağı gibi çocuk dergilerinin kullandığı dil de önemlidir. Bilim Çocuk Dergisi hitap ettiği yaşa uygun bir dil kullanmış olması, konuların görsellerle desteklenmesi, verilmek istenilen mesajın kısa ve net olması derginin eğitime ve öğretime katkı sunabileceği görülmektedir. Bu anlamda çocukların beğenisini kazanan Bilim Çocuk Dergisi'nin çocuklar tarafından anlaşılabilir ve takip edilebilir özellikler taşıdığı söylenebilir.

Öğrencilerin nasıl bir Sosyal Bilgiler dersi işlemek istediklerini anlamamız ve yapacaklarımıza yardımcı olması açısından Çelikkaya (2015), "Sosyal Bilgiler

Öğrenimine ve Öğretimine İlişkin Öğrenci Görüşleri” adlı çalışmasında “Öğrenciler Sosyal Bilgiler öğretmeni olmaları durumunda bütün sınıf düzeyleri için dersi en çok eğlenceli hale getirmek istediklerini, gezi yaptırma, görsel materyal kullanma, bol bol etkinlik yaptırma, drama yaptırma gibi faaliyetlerde bulunacaklarını da belirtmişlerdir.” Bu araştırmadan da anlaşılıyor ki Sosyal Bilgiler dersinin işlenmesinde farklı kaynakların kullanılması, bilgisayarın kullanılması, eğitim amaçlı olan portalların kullanılması dersin kalıcılığını artıracaktır. Dersin anlatımındaki zenginlik; dersin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Derste görsel materyal kullanma ve etkinlik yaptırma özelliklerine sahip yayınlar içerisinde Bilim Çocuk Dergisi’ni katabiliriz.

Bu sonuçlara benzer bir araştırma da Şahin ve Taşyürek (2014) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerde Kullanmış Oldukları Araç - Gereçleri Hakkındaki Görüşleri” adlı çalışmasında; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerde konuların daha iyi anlaşılması, öğrenmenin kalıcılığı, öğrencinin derse motivasyonunu artırması, dersi somutlaştırması ve öğrencinin derse katılımını aktif hale getirmesi için araç gereçlere önem verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenler tarafından kullanılan araç gereçler ise grafik, resim, fotoğraf, kaynak kitap ve tepegözdür. Buradan anlaşılacağı gibi öğretmenler, ders araç ve gereç olarak basılı yayınları da kullanmaktadır. Basılı yayınlara Bilim Çocuk Dergisi’ni örnek verebiliriz.

EBA’nın kullanılması ile ilgili olarak da Çakmak ve Taşkiran’ın (2017) “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Perspektifinden Eğitim Bilişim Ağı (EBA) Platformu” adlı çalışmasında; EBA platformunun yararlı olduğu, öğrenme öğretme sürecine kolaylık sağladığı, EBA’nın içeriği zenginleştirilirse okullara gerekli internet alt yapısı sağlanırsa EBA platformunun daha faydalı olacağını belirtmiştir. Bu anlamda EBA; ders anlatımında öğrencinin ezbercilikten kurtulmasına yardımcı olabilir. Öğrencinin yaptığı ürünleri EBA üzerinde paylaşabilmesi, yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayabilmektedir. Aynı şekilde gelişen teknolojiye de faydalanmamızın bir örneğini de oluşturmaktadır. Yine; derste daha fazla ve farklı materyal kullanılmasının bilginin kalıcı olmasına yardımcı olduğu ve kazanımları daha anlaşılır kıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde dersi; ders kitabı dışında akıllı tahta ve EBA üzerinden işlemek nasıl bir sonuca götürür? Sorusunun cevabını Çimen ve Tüysüz'ün (2016) "EBA Ders Web Sitesine İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri" adlı çalışmasında bulabiliriz. Tüysüz yaptığı çalışmasında; EBA'nın kullanılması öğrenci başarısını artırmada, konu tekrarı olarak derse yardımcı olarak görmektedir. Buradan da anlaşılacağı gibi EBA'nın aktif kullanılması öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. Özge Ayva'nın (2010) yaptığı "Sosyal Bilgiler Dersi Öğretme Süreci ile İlgili Öğrenci Görüşleri" adlı çalışmasında öğrencilerin "Sosyal bilgiler öğretmeni olsaydım, eğlendirerek öğrettirdim, akıllı tahtayı ve karikatürü kullanırdım. Görsellerle anlatırdım, çünkü çocuklar görsellerde daha iyi anlıyor. Slâytları çok kullanırdım. Öğrencilerimin düşüncelerini sağlayacak soruların bulunduğu çalışma yaprakları hazırlardım. Öğrencilerimi düşündüren ve komik olan bol resimli kâğıtlar hazırlardım. Ders kitabı tasarlasaydım ders kitabının kapağına ilgi çekici resimler koyardım. Kitaba eğlenceli bulmacalar koyardım. Çok yazı olmazdı. Çünkü çocuklar yazıdan sıkılıyor. Her üniteye karikatür koyardım. Daha bol araştırmalı ve içinde oyunlarla, öyküler olan kitaplar tasarlardım ." Yapılan bu araştırmada öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini öğretmeyi ve öğrenmeyi kendi istekleri doğrultusunda güzel bir şekilde ifade etmişlerdir. Bu anlamda Bilim Çocuk Dergisi'nin de öğrencilerin istediği bu özelliklere sahip olduğu söylenebilir. Dergide bilgilerin eğlenceli verilmesi, çocukları araştırmaya yöneltmesi örnek verilebilir. Yine dergide farklı, ilginç bilgilerin olması, resimler, karikatürlerin olması, yazının az olması dergiyle beraber verilen ekler bunlara örnektir.

5.3. Öneriler

Bilim Çocuk Dergisi'nin Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması ile ilgili yapılan araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Öğretmenlere Fatih Projesi ve akıllı tahtanın nasıl kullanılacağı ile ilgili seminer verilmesi,
2. Ders kitabı dışında materyal kullanımının kolaylaştırılması bununla ilgili bakanlığın kaynak desteği sağlaması,

3. İnternetin sınıflarda kullanılabilmesi için internet problemi olan okulların eksiğinin giderilmesi,
4. Akıllı Tahtanın olmadığı okullarda bu ihtiyacın giderilmesi,
5. Bilim Çocuk Dergisi'nin abonelik sistemine geçmesinin olumlu olduğu fakat alım gücü olmayan öğrenciler için derginin tekrar EBA üzerinden kullanıma sunulması,
6. Ders kitabı dışında EBA üzerinden çocuk yayınları için ücretsiz abonelik sisteminin oluşturulması,
7. Bilim Çocuk Dergisi'nde çocuk yazarların da olması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akınoğlu, O. (2008). *Öğretim Kuram ve Modelleri. Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Pegem A Yayıncılık, s.148
- Akkoyunlu, B. (1998). *Bilgisayarlar ve Eğitimde Kullanılması, Çağdaş Eğitimde Yeni Teknolojiler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. No: 564.
- Alabaş, R. ve Kamer, T.S. (2016) Afacan Çocuk Gözü Dergisi ve Çocuğın Vatandaş Olarak Eğitimi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. Vol. 11/3 Winter 2016, s.77-92
- Aslan, C. (2006). Yazınsal Nitelikli Çocuk Kitaplarının Çocuk Gelişim Sürecindeki Yeri. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kitabı*. 189-200.
- Ayva, Ö. (2010). Sosyal Bilimler Dersi Öğrenme Öğretme Süreci ile İlgili Öğrenci Görüşleri. *International Conference On New Trends In Education And Their Implicationa*. ISBN: 978 605 364 104 9, s.276-282.
- Babadoğan, C., Uysal, A. ve Kunduroğlu, T. (2008). TÜBİTAK Bilim Çocuk Dergisinde Temel Alınan Öğrenme Öğretme Stratejileri. *Proceedings of International Conference on Educational Science*. ICES'08,s.196
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma ve Teknikler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Birbiçer, B. (2016). *4. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Koza Yayıncılık.
- Boschele, A.F. (2009). *Tüketici Kitleleri Olarak Çocuklar ve Çocuk Dergileri*. Çocuk ve Medya Kitabı, s.125.
- Bulut, İ. ve Koçoğlu, E. (2012). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Akıllı Tahta Kullanımına İlişkin Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 19,s.242-258.
- Bulut, İ. ve Koçoğlu, E., (2002). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Akıllı Tahta Kullanımına İlişkin Görüşleri (Diyarbakır İli Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Dergisi*. Sayı: 19, s.242-258
- Bulut, P. ve Kuşdemir, Y. (2013). TÜBİTAK Tarafından Yayımlanan Çocuk Kitaplarının İçerik Özelliklerinin İncelenmesi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. Vol.8/12, 224.

- Canan, Ö. ve Topaloğlu, S. (2006). 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Bilgi Teknolojileri Sınıflarını Aktif Kullanımına Yönelik Tutumları. 6. *International Educational Technology Conference 19-21 April 2006*. Proceedings Vol. 1, 349-356.
- Can, G, Yaşar, Ş. ve Sözer, E. (1998). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1064,s.19-20
- Çakmak, Z. ve Taşkıran, C. (2017). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Perspektifinden Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Platformu. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. ISSN: 2148 -2314, Sayı: 9, Yıl: 5.
- Çelikkaya, T. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğrenimine ve Öğretimine İlişkin Öğrenci Görüşleri*. Ahi Evran Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, ISSN: 2199 - 2053, S.30-46
- Çengelci, T. (2013). Sosyal Bilgiler Dersinde Yararlanılan Toplumsal ve Kültürel Kaynakların Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilgiler Dergisi*. Cilt: 12, Sayı: 43.s.220
- Çiftçi, Ü. (2002). Sosyal Bilgiler 6,7,ve 8'inci Sınıf Derslerinde Materyal Kullanımının Öğrenci Başarısı ve Tutumlarına Etkisi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dedeloğlu, H., Şahin, A.E., Ulusoy, M. ve Ertem, İ., S., (2011). Çocuk Dergileri Üzerine Bir İçerik Analizi: Bilim Çocuk ve National Geographic Kids. *Akdeniz Eğitim Araştırma Dergisi*. Sayı 9, S.27-38.
- Demir, Ö. ve Acar, M., (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*. Ankara: Adres Yayınları, 6. Baskı, s.371.
- Demirtaş, T. (2005). *Öğretim İçin Planlama ve Uygulama*. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, S.98.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya Öğretimi Yöntemleri*. Erzurum: Aktif Yayınevi.
- Doğanay, A.(2004). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Cemil Öztürk - Dursun Dilek (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (s.16-44). Dördüncü Baskı, Pegem A Yayıncılık: Ankara.
- Ergün, M. *Öğretim Materyalleri Hazırlama İlkeleri*, <http://otmg4.ppt> (erişim tarihi: 14.11.2008).

- Güçlü, M. (2015). Türkiye’de 1950 ve 1980 Yılları Arasında Süreli Yayınları Yansıyan Mesleki ve Teknik Öğretimle İlgili Konuların Değerlendirilmesi: Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi Örneği. *Turkish Studies - International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* (Prof. Dr. H. Ömer Karpuz Armağan). Volume 10/14 Fall 2015, p.363-386, DOI Number: [http:// dx.doi.org/ 10. 7827 / Turkish Studies.9017](http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9017), ISSN: 1308-2140 ANKARA/ TURKEY.
- Gültekin, M. (2008). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı. Ş. Yaşar (Ed). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde* (57- 78). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Halis, İ. (2002). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- <http://www.bilimcocuk.tubitak.gov.tr/bizi-taniyin/genel-tanitim2>, Erişim 10.10.2017’de sağlanmıştır.
- <http://www.eba.gov.tr>, Erişim 11.26.2017’de sağlanmıştır.
- <http://www.meb.gov.tr/2023-egitim-vizyonu-aciklandi/haber/17298/tr>, Erişim 9.11.2018’de sağlanmıştır.
- <http://www.tdk.gov.tr>. Erişim 9.10.2018’de sağlanmıştır.
- <http://www.turkiyecocuk.com.tr/>. Erişim 10.10.2018’de sağlanmıştır.
- İşman, A. (2011). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Pegem A Yayınları, s.22.
- Kaptan, A.Y. Sürmeli K. (2011). Çocuk Dergilerinde Karşılaşılan Tipografi Sorunları ve Çözüm Önerileri. *İnönü Üniversitesi ve Tasarım Dergisi*. Cilt / Vol.1 Sayı / No.2 (2011), S.183-197.
- Karabıyık, E.Ü. (2016). *5. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Evren Yayıncılık
- Karabıyık, E.Ü. (2016). *6. sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Evren Yayıncılık
- Karagözoğlu, M., (2010). Mustafa Ruhi Şirin’in Çocuk Edebiyatına Dair Görüşleri ve Eserleri. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, S.117-120 <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden 19/12/2017 tarihinde edinilmiştir.
- Kaya, M. (2006). Okuma Yazma Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Öğretim Amaçlı Kullanımındaki Yöntem ve Teknikler. *2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kitabı*. Ankara, 04-06 Ekim 2006.
- Koşar, E. ve Yüksel, S. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Öğreti, Pegem A Yayıncılık.

- Küçükahmet, L. (2006). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları, 19. Baskı, s.46.
- Lipton, M.L. ve Lipton, J.G. (2010). Interactive Whiteboards: Boon Or Bandwagon A Critical Review of The Literature. *Journal of Computer Assisted Learning*, 21(2), 91-101.
- MEB, (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı* (ilkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve7. Sınıflar). S.3-8
- MEB, (2004). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı 4.-5. Sınıflar (Taslak)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Nalçacı, A. ve Ercoşkun, H.M. (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılan Materyaller. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, Sayı: 11,S.141.
- Özer, Z. (2013). Çocuk Dergiciliği Alanında Türkiye’den İki Örnek, Bilim Çocuk ve Meraklı Minik, Yayın Yönetmeni. *TÜBİTAK Bilim ve Çocuk Dergisi*. İzmir: 18 Nisan 2013.
- Senemoğlu, N. (1987). Bilişsel Giriş Davranışları ve Dönüt Düzeltmenin Eğitime Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Smith, H.J., Higgins, S., Wall, K. ve Miller, J. (2005). Interactive Whiteboards: Boon or Bandwagon A Critical Review of The Literature. *Journal Of Computer Assisted Learning*, 21 (2), 91-101.
- Sönmez, V. ve Alacapınar, F.G. (2013). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık. S.108
- Starkings, S. ve Krause, L. (2008). Chalkboard To Smartboard - Maths Going Green. *MSOR Connections*, 7 (4), 13-15.
- Şahin, İ.F. ve Taşyürek, Z. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerde Kullanılmış Oldukları Araç- Gereçler Hakkındaki Görüşleri (Erzurum Örneği)
- Şimşek, H. (2001). *XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine*, 151, Web: [http:// dhgm. meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/](http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/) Milli Eğitim Dergisi /151/ Şimsek.htm, Erişim: 25.01.2018
- Şimşek, H. ve Yıldırım, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. S.119-224.
- Şirin, M.R. (2006). *Çocuğa Adanmış Konuşmalar*. 2.bs, İstanbul: İz Yayıncılık S.55

- Şirin, M.R. (2006). *Gösteri Çağı Çocukları: İletişim Toplumunda Medya Sarmalı*, 2.bs, İstanbul, İz Yayıncılık. S.79
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık, S.54-58.
- Şirin, M.R. (2007). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış: Çocuk Edebiyatı Nedir Ne Değildir?* Ankara: Kök Yayıncılık. S.75
- Turan, E.D., Kurt, E. ve Arslan, N. (2016). Mini Kumbara Dergisinin Popüler Bilim Kaynakları Kapsamında Biçim ve İçerik Bakımından İncelenmesi. *Ana Dili Dergisi*, 4(3), s.326-336.
- TÜBİTAK (1998). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (1999). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2000). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2001). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2002). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2003). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2004). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2005). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2006). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2007). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2008). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2009). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2010). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2011). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2012). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2013). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2014). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2015). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.
- TÜBİTAK (2016). *Bilim Çocuk Dergisi*. Ankara, TÜBİTAK Yayınları.

- Tüysüz, C. ve Çimen, V. (2016). Eba Ders Web Sitesine İlişkin Ortaokul Öğrencilerinin Görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, 9/3,s. 278-296.
- Tüysüz, S. ve Yıldırım, Ş. (2016). *7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı*. Tuna Yayıncılık.
- Ulusoy, K. ve Gülüm, K. (2009). Sosyal Bilgiler Dersinde Tarih ve Coğrafya İşlenirken Öğretmenlerin Materyal Kullanma Durumları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt.10, Sayı.2, Ağustos 2009, S.85-99.
- Ungan, S. ve Yiğit, F. (2014). Geçmişten Günümüze Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 10, S.184-198.
- Yanpar, T.Ş. (1994). İlkokul 4. sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Akademik Benlik Kavramı, Ders İçi Öğrenme ve Ders Dışı Çalışma Yolları ile Başarı İlişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, S.43-48.
- Yanpar, Y.T. (2011). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık..
- Yiğitbaşı, K.G. (2014).Türkiye’de Çocuk Dergiciliği: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 5, S.47.
- Zivtçi, F. (2006). Çocuk Kitaplarında Kahraman Yeri ve Önemi. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Kitabı*. Ankara, S.246,04-06 Ekim 2006.

EKLER

Ek 1: İzin Formları

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-20-E.3415166

15/03/2017

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) 08.03.2017 tarihli dilekçe.
b) MEB. Yen. ve Eğ. Tek. Gn Md. 07.03.2012 tarih ve 3616 sayılı 2012/13 nolu gen.
c) Millî Eğitim Araştırma ve Anket Komisyonunun 13.03.2017 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Zeynep DEMİR'in "**Bilim Çocuk Dergisinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması**" konulu tezi kapsamında, ilimiz Beyoğlu ilçesinde bulunan ilkokul ve ortaokullarda; kişisel bilgi formu ve anket uygulama istemi hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Araştırmacının; söz konusu talebi; bilimsel amaç dışında kullanılmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Bakanlık emri esasları dâhilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi** kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ömer Faruk YELKENCİ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
15/03/2017

Ahmet Hamdi USTA
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:1- Genelge
2- Komisyon Tutanağı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 5d5c-fc85-380f-8062-5dc9 kodu ile teyit edilebilir.

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 59090411-44-E.3451809

15.03.2017

Konu: Anket ve Araştırma İzin Talebi

Sayın: Zeynep DEMİR

- İlgi: a) 08.03.2017 tarihli dilekçeniz.
b) Valilik Makamının 15.03.2017 tarih ve 3415166 sayılı oluru.

"Bilim Çocuk Dergisinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması" konulu teziniz hakkındaki ilgi (a) dilekçe ve ekleri ilgi (b) valilik onayı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve söz konusu talebiniz; bilimsel amaç dışında kullanmaması, **uygulama sırasında bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının uygulanması**, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun müdürlüğümüzden izin alınmadan kamuoyuyla paylaşılması koşuluyla, gerekli duyurunun araştırmacı tarafından yapılması, okul idarecilerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim-öğretimi aksatmayacak şekilde ilgi (b) Valilik Onayı doğrultusunda uygulanması ve işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini rica ederim.

Harun TÜYSÜZ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

EK:1- Valilik Onayı
2- Ölçekler

İl Millî Eğitim Müdürlüğü Binbirdirek M. İmran Öktem Cad.
No:1 Eski Adliye Binası Sultanahmet Fatih/İstanbul
E-Posta: sgb34@meb.gov.tr

A. BALTA VHKİ
Tel: (0 212) 455 04 00-239
Faks: (0 212)455 06 52

vrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 8460-a8ba-358f-a5d4-eff6 kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Öğretmen Mülakat Soruları

DEĞERLİ MESLEKTAŞLARIM;

Araştırma Sorusu: "Bilim Çocuk Dergisinin Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanılması"

Bu araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılı ilköğretim 4.-5.-6.-7. sınıflarda Bilim Çocuk dergisinin sosyal bilgiler dersinde kullanılması ile ilgilidir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerini belirlemek için bu araştırma yapılmıştır. Aşağıda bu konuyla ilgili sorular bulunmaktadır. Sizden bu soruları samimi ve içten cevaplar vermeniz istenmektedir. Vereceğiniz cevaplar toplu olarak değerlendirilecek ve kesinlikle araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır. Bu sebeple lütfen isminizi yazmayınız. Gösterdiğiniz ilgi ve yardımlarınız için teşekkür eder başarılar dilerim. Bu görüşme iki bölümden oluşmaktadır.

Zeynep DEMİR
Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans
Öğrencisi

BÖLÜM 1: Giriş Soruları

1- Okulunuzun Adı:.....

2-Cinsiyetiniz: a ( ) Erkek b( ) Kadın

3- Meslekteki Kıdemiz:

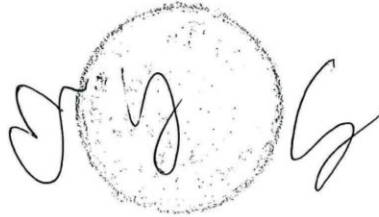
a( ) 1-5 yıl b( ) 6-10 yıl c( ) 11-15 yıl
c ( ) 16-20 yıl d ( ) 21-25 yıl d ( ) 26 ve daha fazla

4- Son üç yılda beş günden fazla süreli hizmet içi eğitime katıldınız mı?

a( ) evet b( ) hayır

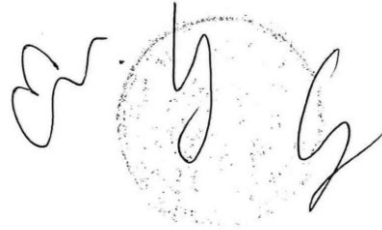
5-Bu okuldaki konumunuz nedir?

a( ) müdür b( ) müdür yardımcısı c( ) öğretmen

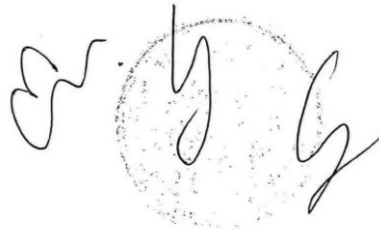

BÖLÜM 2: Görüşme Soruları

- 1- Hangi sınıfların dersine giriyorsunuz?
a) ( ) 4   b) ( ) 5   c) ( ) 6   d) ( ) 7   e) ( ) 8
- 2- Sosyal Bilgiler dersinin öneminden bahseder misiniz?
- 3- Sosyal Bilgiler ders işleyişini anlatır mısınız?
  - günlük yaşamla ilişkilendirme
  - yaparak yaşayarak öğrenme / uygulamalı dersler - materyal ile destekleme
  - öğrenci merkezli öğrenme ortamı
- 4- Sosyal Bilgiler dersini işlerken neye dikkat edersiniz?
- 5- Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenmelerinin daha etkili olabilmesi için neler yapmayı istersiniz.
- 6- Sosyal Bilgiler dersini anlatırken EBA'yı kullanıyor musunuz? Cevabınız: Evet ise ne sıklıkta kullanıyorsunuz.
- 7- Dersin işlenişinde yardımcı kaynak kullanıyor musunuz? Kullanıyorsanız isimlerini belirtir misiniz?
- 8- Dergiden 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin hangi konusundan faydalandınız?
- 9- Dergiden 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin hangi konusundan faydalandınız?

A handwritten signature in black ink is written over a circular, textured stamp. The signature is cursive and appears to be 'S. Y. G.'. The stamp is a circular seal with a dotted or grainy texture, possibly a school or official seal.

- 10- Dergiden 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinin hangi konusundan faydalandınız?
- 11- Derginin abonelik sistemine geçmesini nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 12- EBA'daki çocuk dergisinin ders işlenişinde hangi alanda -görsel-yazınsal-farklı bilgiler-faydalı oldu?
- 13- Derginin derste kullanılması size nasıl bir bakış açısı kazandırdı?
- 14- Derginin hangi özellikleri ön plana çıkmaktadır?
- 15- Çocuk dergisinin EBA üzerinden kullanmayı faydalı buluyor musunuz?
- 16- Derginin EBA üzerinden kullanımı öğrenci motivasyonunu nasıl etkiledi?
- 17- Dergi öğrenme sürecinde öğrenciyi aktif kılmakta mıdır?
- 18- Dergi öğrencide öğrenme isteği uyandırdı mı?
- 19- Dergi güncel olması nedeniyle öğrenciyi daha duyarlı kılmakta mıdır?
- 20- Derginin ders kitabına benzer ve farklı yönlerini belirtiniz.

A handwritten signature in black ink is written over a circular stamp. The stamp contains some text, but it is mostly illegible due to the signature and the quality of the scan. The signature appears to be a stylized name, possibly "Er. Y. G."